

národní
úložiště
šedé
literatury

Příručka k tématu kulturního povědomí a vyjádření

Národní informační a poradenské středisko pro kulturu
2016

Dostupný z <http://www.nusl.cz/ntk/nusl-374023>

Dílo je chráněno podle autorského zákona č. 121/2000 Sb.

Tento dokument byl stažen z Národního úložiště šedé literatury (NUŠL).

Datum stažení: 21.11.2018

Další dokumenty můžete najít prostřednictvím vyhledávacího rozhraní nusl.cz .

PŘÍRUČKA

K TÉMATU

KULTURNÍHO

POVĚDOMÍ

A VYJÁDŘENÍ

PŘÍRUČKA
K TÉMATU
KULTURNÍHO
POVĚDOMÍ
A VYJÁDŘENÍ

OBSAH

Předmluva	5
Shrnutí příručky	8
Doporučení	11
Přehled.....	12
Podpora rozvoje vzájemně propojených politik.....	14
Kulturní zážitky a instituce.....	16
Doporučení týkající se vzdělávání.....	19
Příklady dobré praxe	25
Belgie	
A) Podpůrný systém vyjádření a tvorby v oblasti neformálního vzdělávání mládeže	27
B) Nařízení týkající se kulturního vzdělávání: umělecké a kulturní projekty + privilegovaní partneři.....	30
Finsko	
Plán kulturního vzdělávání.....	33
Francie	
A) Místní úmluva o uměleckém a kulturním vzdělávání ve školách v Rouenu.....	37
B) Místní úmluva o uměleckém a kulturním vzdělání sdružení místních samospráv Fécampu.....	41
Chorvatsko	
Batoh (plný) kultury.....	45
Irsko	
Portál „Arts in Education“	49
Kypr	
Městské bazary	53
Nizozemsko	
A) Ať žije umění (Lang leve kunst).....	57
B) Program kvalitního kulturního vzdělávání (Cultuureducatie met Kwaliteit).....	61
Polsko	
Dostupná kultura.....	67
Španělsko	
Program MUS-E – inkluzivní vzdělávání prostřednictvím umění	71
Švédsko	
Iniciativa kreativní školy.....	75
Redakční poznámka	78

PŘEDMLUVA

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

Národní informační a poradenské středisko pro kulturu se dlouhodobě věnuje mapování a šíření příkladů dobré praxe z ČR a zahraničí. Proto pravidelně pořádá odborné konference,¹ vydává publikace a podporuje různé formy diskusních platform mezi odborníky a širší veřejností k aktuálním tématům a trendům v oblasti vzdělávání v umění a prostřednictvím umění.

Formální a neformální umělecké (kulturní) vzdělávání bylo již v minulosti předmětem zájmu Evropské unie. Aby Evropská komise posílila výměnu dobré praxe mezi členskými státy a spoluprací na společných prioritách, ustavila několik dočasných mezinárodních skupin, pracujících tzv. otevřenou metodu koordinace (OMC).

Pracovní skupina OMC k tematice Kulturní povědomí a vyjádření (8. klíčová kompetence) vznikla s mandátem na léta 2014–2015. Byla zařazena do dvou priorit Pracovního plánu pro kulturu ve dvou cyklech - Cultural diversity, intercultural dialogue and inclusive Europe a Accessible and inclusive culture. Oproti předchozím skupinám OMC reflektovala skupina opět skutečnost, že oblast zájmu je průřezová a dotýká se jak kultury, tak školství. Každou zemi proto zastupovali dva experti z obou sektorů. Skupině společně předsedali Jan Jaap Knol (ředitel Fondu pro kulturní participaci – Fonds voor Cultuurparticipatie, Nizozemsko) a Brecht Demeulenaere (zástupce vlámského Ministerstva pro vzdělávání a školení, Belgie). Její českou členkou a zástupkyní NIPOS byla z pověření Ministerstva kultury Michaela Přilepková.

Výstupem práce skupiny dvaceti pěti expertů z členských zemí EU se stala příručka, z níž jsme vybrali a do češtiny přeložili její zásadní části. Manuál rozpracovává Doporučení 2006/962/ES Evropského parlamentu a Rady ze dne 18. prosince 2006 o klíčových schopnostech pro celoživotní učení. Přináší obecné metodologické koncepty a analýzu vstupů a diskusí expertů, jak přistupovat k této klíčové kompetenci. Obsahuje také soubor doporučení pro tvůrce politik a více jak čtyřicet příkladů dobré praxe, ilustrujících způsoby podpory rozvoje kompetence Kulturní povědomí a vyjádření prostřednictvím aktivit, projektů, nebo celých systémových opatření.²

V českém překladu přinášíme upravené Shrnutí příručky a celou kapitolu Doporučení. Doplnujeme ji výběrem třinácti jednotlivých zahraničních příkladů dobré praxe, jež společně představují buď programy, nebo systémová opatření kulturní politiky. Reprezentují koncepční přístup tzv. tvůrců politik, který může být inspirací pro národní, regionální i místní úroveň veřejné správy.

1 Průběžné výsledky práce OMC skupiny prezentovala Michaela Přilepková v příspěvku Programové působení na děti a mládež prostřednictvím zážitku – příklady ze zahraničí v září 2015 na konferenci Participace dětí a mládeže na kultuře a umění prostřednictvím zážitku. Společně s přílohou celého Doporučení 2006/962/ES je součástí konferenčního sborníku, který je dostupný elektronicky zde: <http://www.nipos-mk.cz/?p=27267>.

2 Z České republiky byl vybrán projekt divadla utlačovaných studentů Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze a spolku ARA ART a také program základního uměleckého vzdělávání.

Rozvoj a podpora kulturního povědomí a vyjádření je trvale udržitelná právě jen v případě, když se jí dostane širokého systémového a finančního rámce, který bude provázaný s kulturní a vzdělávací politikou, než když je závislá pouze na realizaci, byť obdivuhodných a příkladných konkrétních projektů. V publikaci představené možnosti budou, jak věříme, cenným zdrojem zahraničního know-how a myšlenkovým impulsem pro nový rozvoj této oblasti v České republice.

Přeji vám inspirativní čtení.

Lenka Lázňovská

Ředitelka NIPOS

SHRnutí PŘÍRUČKY

ÚVOD

Lidé neustále dávají význam všemu, co cítí, vidí, slyší nebo zažívají. Tento proces symbolického nabývání významu je řízen naším kulturním povědomím a naší schopností se vyjadřovat.

Kulturní povědomí a vyjádření je osmou klíčovou kompetencí definovanou Evropskou unií v roce 2006³ (KK č. 8). Tyto klíčové kompetence pro celoživotní učení představují kombinaci znalostí, dovedností a postojů, které jsou potřebné zejména pro osobní naplnění a rozvoj, sociální začleňování, aktivní občanství a zaměstnanost. Evropská komise spolupracuje se zeměmi EU na posílení „klíčových kompetencí“, které by žákům a studentům pomáhaly nalézt osobní naplnění a později v životě získat práci a zapojit se do společnosti. Zahrnují „tradiční“ dovednosti, jako je používání mateřského jazyka, cizí jazyky, digitální dovednosti, gramotnost a základní dovednosti v matematice a vědě, stejně jako horizontální dovednosti, jako je schopnost učit se, sociální a občanská zodpovědnost, iniciativnost a podnikavost a nakonec kulturní povědomí a vyjádření.

Tento přístup má podporovat klíčové kompetence

- * poskytováním kvalitní a na relevantních osnovách založené výuky všem studentům,
- * snižováním míry předčasného ukončení školní docházky,
- * rozšiřováním předškolního vzdělávání,
- * zlepšováním podpory učitelů, vedení škol a pracovníků vzdělávajících učitele.

Kulturní povědomí a vyjádření je průřezovou kompetencí a jednotlivé členské státy EU vyvinuly různé nástroje, jak osvojení této kompetence podpořit. V rámci formálního vzdělávání (školy) se jedná o přímý způsob, v neformálním sektoru (např. kulturní instituce) jde o způsob méně přímý a v informálním učení (např. v rodinách a skupinách vrstevníků) pak o téměř výhradně nepřímý. Klíčové nástroje konkrétních přístupů k rozvíjení kulturního povědomí a vyjádření představují umělecké vzdělávání a kulturní vzdělávání, obě nezbytná pro celoživotní učení a úplný rozvoj osobnosti a občanství.

Ve veřejných debatách o vzdělávání v oblasti umění a kultury se objevují různé linie argumentace. Některé staví na bohaté estetické tradici se silným důrazem na dějiny umění a umělecké dovednosti. Ekonomická škola myšlení, jejíž vzestup jsme v posledních desetiletích svědky, zase zdůrazňuje význam kreativity a inovací. Vedle toho vždy existovala a existovat i nadále bude také sociální linie argumentace, jež zdůrazňuje přínos vzdělávání v oblasti umění a kultury pro společenskou soudržnost a identitu.

3 Doporučení Evropského parlamentu a Rady ze dne 18. prosince 2006 o klíčových schopnostech pro celoživotní učení, viz <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32006H0962>.

Definice kulturního povědomí a vyjádření předložená Evropskou unií se dotýká všech zmíněných dimenzí. Všechny tyto perspektivy představují normativní přístup, což samozřejmě není problém, pokud jsme si toho vědomi. Přístup, který se uplatňuje v této zprávě, má kořeny v humanistické, demokratické tradici myšlení. Nesporné principy demokracie a svobody projevu zaručují živnou půdu, z níž mohou naše lidské schopnosti plně vyrůstat a vzkvétat. V dnešním světě, který nás zavaluje spoustou představ, trvalými a rychlými změnami a vyvolává silnou potřebu sebeurčení a identity, je kulturní povědomí a vyjádření právem nazýváno kompetencí klíčovou. Jen velmi těžko lze přecenit význam této kompetence právě v době, kdy jsou otevřenost, optimismus a tolerance v Evropě pod takovým tlakem.

KONTEXT ZPRÁVY

Tato zpráva je výsledkem práce skupiny dvaceti pěti odborníků zastupujících členské státy EU v rámci otevřené metody koordinace (OMC). Pracovní skupina zahájila činnost v březnu roku 2014 podle Pracovního plánu pro kulturu 2011–2014 Rady Evropské unie,⁴ který zavádí Evropskou agendu pro kulturu.

Práce skupiny těžila z výhod mezisektorového přístupu díky účasti zástupců jak sektoru vzdělávání, tak kultury (ministrská oddělení, národní odborná centra, poradní výbory a profesionálové v oblasti kultury nebo vzdělávání).⁵

Smyslem této příručky je nabídnout tvůrcům politik inspirativní příklady z praxe a cíle a doporučení týkající se kulturního povědomí a vyjádření.

DEFINICE KULTURNÍHO POVĚDOMÍ A VYJÁDŘENÍ

Kulturní povědomí a vyjádření lze definovat jako „uznání důležitosti tvůrčího vyjadřování myšlenek, zážitků a emocí různými formami, včetně hudby, divadelního umění, literatury a vizuálního umění“.

Kulturní znalostí se rozumí povědomí o místním, národním a evropském kulturním dědictví a o jeho postavení ve světě. Zahrnuje základní znalost významných kulturních děl, včetně současné populární kultury. Při podporování evropských ideálů solidarity a respektu je důležité pochopit kulturní a jazykovou rozmanitost v Evropě a v dalších oblastech světa, potřebu jejího zachování a význam estetických faktorů v každodenním životě.

Dovednosti se týkají jak porozumění, tak i vyjadřování. Zahrnují rovněž schopnost dávat vlastní tvůrčí vyjadřování do souvislosti s názory jiných a identifikovat a uvědomovat si společenské a ekonomické příležitosti v oblasti kulturních aktivit. V aktuálním kontextu, kdy dochází k proměně pracovních podmínek a celých společností a tím

⁴ Pracovní plán pro kulturu 2011 – 2014, viz <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=URISERV:cu0007>.

⁵ Sdělení Komise evropských společenství ze dne 10. 5. 2007 o evropském programu pro kulturu v globalizovaném světě, viz <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52007DC0242>.

k zdůrazňování ekonomického růstu, je vliv kulturního vyjádření na rozvoj tvůrčích schopností, které mohou být převedeny do různých profesních souvislostí, zásadní.

DOBRÁ PRAXE V ČLENSKÝCH STÁTECH

Abychom viděli, jak se v Evropě uplatňuje KK č. 8, kulturní povědomí a vyjádření, bylo identifikováno čtyřicet tři konkrétních příkladů dobré praxe, které ilustrují, jak může být KK č. 8 přímo či nepřímo podporována. Některé z nich představují v oblasti umění a kulturního vzdělání postupy nové, jiné ukazují dobře zavedené praxe nebo organizace fungující po mnoho let. Z těchto rozličných přístupů se můžeme poučit (viz sedm níže uvedených „Rad“) a kritickým zhodnocením přítomnosti tak můžeme nahlédnout možnou budoucnost. Rady uvedené v příručce odrážejí způsob, jakým jednotlivé členské státy začleňují KK č. 8 do své současné politiky celoživotního učení. Zároveň však analýza toho, co je považováno za příklad dobré praxe, pomáhá formulovat návrhy budoucího vývoje vzdělávání v oblasti umění a kultury.

Rady

1. Brát v úvahu předpoklady úspěšného rozvoje kulturního povědomí a vyjádření při vytváření konkrétních politik a projektů.
2. Přehodnocovat klíčovou roli učitelů a učebních osnov.
3. Chápat kulturní povědomí a vyjádření jako celoživotní klíčovou kompetenci.
4. Vztít v úvahu různé vrstvy kulturního povědomí.
5. Kultura je mnohostranná a existuje mnoho způsobů, jak rozvíjet kulturní povědomí a vyjádření.
6. Kulturní povědomí a vyjádření je odpovědností sdílenou (různí klíčoví činitelé zapojení do vzdělávání).
7. Je načase začít uvažovat o kulturním povědomí a vyjádření (KK č. 8) strategicky.

DOPORUČENÍ

Diskuse v naší pracovní skupině odrážela široké spektrum definic, konceptů, politik a praxí, s nimiž se setkáváme v souvislosti s klíčovou kompetencí č. 8 – kulturní povědomí a vyjádření. Stejně jako kultura sama nejsou ani kulturní povědomí a vyjádření v žádném případě „snadnými pojmy“. Předcházející kapitoly Příručky,⁶ zaměřené na terminologii, koncepty a dobré praxe, však ukázaly, že navzdory rozdílům v přístupech má KK č. 8 zásadní význam jak na úrovni tvorby politik, tak pro školy a kulturní instituce.

V této kapitole předkládáme naše doporučení, která vznikla na základě otevřeného a strukturovaného dialogu ve skupině expertů a tvůrců politik. Vzhledem k mandátu naší skupiny však zůstávají jen nezávaznými doporučeními, stejně jako související podpůrné akce. Je na rozhodnutí každého členského státu, jestli je schopen je následovat nebo přizpůsobit svým domácím podmínkám, potřebám a příležitostem.

Uplatňování kulturního povědomí a vyjádření má dopady v mnoha různých oblastech a úrovních tvorby politik, od práce učitelů ve třídách, jež má za cíl rozvíjet nadání žáků, po iniciativy UNESCO, které podněcují nadnárodní dialog o uměleckém vzdělávání. Zaměřili jsme se na dvě úrovně politik: na jedné straně na evropskou a multilaterální a na straně druhé na národní a regionální. I když si plně uvědomujeme, že toto zacílení se netýká přímo konkrétní praxe škol či kulturních institucí, pevně věříme, že dobře naplánované politiky jak na národní a regionální úrovni, tak na mezinárodní a evropské úrovni jsou nepostradatelné pro podporu dalšího rozvoje kulturního povědomí a vyjádření ve vzdělávacích programech a konkrétních aktivitách škol a kulturních institucí. Celkem jsme definovali jedenáct doporučení, uspořádaných do tří sekcí:

1. rozvoj vzájemně propojených politik,
2. kulturní politika,
3. vzdělávací politika.

Kulturní povědomí a vyjádření přirozeně musí být zdůrazněno v kulturní (2. sekce) a vzdělávací (3. sekce) politice. Především je ale třeba rozvíjet strategičtější a ucelenější přístup k vytváření politik (1. sekce). Proto jsme doporučení podpořili také akčními body.

⁶ Jak uvádíme v předmluvě, český překlad vybírá z originálu pouze některé části. Celý text naleznete v online knihovně EU, viz redakční poznámka.

PŘEHLED

STRATEGICKÁ DOPORUČENÍ PRO ROZVOJ VZÁJEMNĚ PROPOJENÝCH POLITIK

- 1** Propojovat různé resorty a oblasti tvorby politik a podporovat meziresortovou infrastrukturu ve členských státech kvůli dosažení lepší dostupnosti a udržitelnosti.
- 2** Zlepšovat znalostní základnu pro tvorbu politik v oblasti kulturního povědomí a vyjádření a to prostřednictvím výměny projektů a výsledků výzkumů.
- 3** Podporovat rozvoj politik v oblasti kulturního povědomí a vyjádření rozvíjením vhodných způsobů monitorování zaručujících vysokou kvalitu.

Akční body

- › Propojit relevantní oblasti politik na všech úrovních: rodina, předškolní vzdělávání a péče, vzdělávání, kultura, média, mládež, udržitelný rozvoj, ekonomické inovace a kreativní průmysly. Formulovat společné cíle, dohody a pracovní plány pro přenos těchto vazeb do konkrétnějších meziresortních akcí.
- › Poskytnout místním úřadům podporu a autonomii, aby povzbuzovaly více meziresortních partnerství.
- › Vyměnit si relevantní výzkumy, politická opatření a příklady dobré praxe mezi zeměmi a institucemi.
- › Propojit Evropskou komisi a členské státy s činností UNESCO, Rady Evropy a OECD.
- › Rozvinout a podpořit práci stávajících mezinárodních sítí jako ACEnet (pro tvůrce politických rozhodnutí) a ENO (pro badatele) a napomáhat tak sdílení a monitorování postupů.
- › Požádat síť Eurydice o aktualizaci jejich zprávy o kulturním povědomí a vyjádření z roku 2009.

STRATEGICKÁ DOPORUČENÍ PRO KULTURNÍ POLITIKU

- 4** Zpřístupňovat v co největší míře kulturní zážitky všem občanům.
- 5** Podněcovat zapojení všech občanů do kultury se zvláštním zřetelem k dětem od útlého věku a občanům ze znevýhodněného socio-ekonomického prostředí.
- 6** Zvyšovat povědomí o významu kulturních institucí i produktů zdůrazňováním jejich propojení se společenskými výzvami.
- 7** Věnovat zvláštní pozornost celoživotnímu, mezigeneračnímu a mezikulturnímu učení kulturního povědomí a vyjádření s cílem podněcovat společenskou soudržnost.

Akční body

- › Podnikat meziresortní infrastrukturu a investice za účelem dosažení zvýšené a udržitelné dostupnosti kulturních institucí.
- › Investovat do digitálních nástrojů pro kulturní a vzdělávací instituce, které mohou zlepšit dostupnost kulturních artefaktů a zážitků a rozvíjet mediální gramotnost uživatelů.
- › Analyzovat překážky v dostupnosti a vypracovat akční plány, které zohlední jak rozdílné preference, zkušenosti a finanční možnosti obyvatel, tak poskytovanou kulturní nabídku.
- › Propojit a propagovat inovativní projekty, rozvíjející vazby mezi kulturním povědomím a vyjádřením a společenskými, ekonomickými a kulturními výzvami.
- › Rozvinout a podpořit školicí programy zaměstnanců kulturních institucí a tím posilovat jejich (mezi)kulturní povědomí i jejich schopnost přizpůsobit práci potřebám nejrůznějších návštěvníků a účastníků.

STRATEGICKÁ DOPORUČENÍ PRO VZDĚLÁVACÍ POLITIKU

- 8** **Začleňovat kulturní povědomí a vyjádření do hlavního proudu základního a středního vzdělávání a do předškolního vzdělávání a péče a to s důrazem na kvalitu za pomoci vhodných hodnotících a monitorovacích metod.**

Akční body

- › Prozkoumat příležitosti k začlenění kulturního povědomí a vyjádření do vzdělávacího kurikula základního a středního vzdělávání; a to jak v rámci předmětů (zejména umělecky zaměřených), tak napříč předměty. Jako součást tohoto kroku využít existující příklady dobré praxe.
- › Zmapovat mezioborová učební prostředí, která se týkají kulturního povědomí a vyjádření, za účelem lépe jim porozumět, např. pomocí skupiny na vysoké úrovni, online průzkumu anebo výzkumů sítí Eurydice.
- › Vyvinout vhodné referenční rámce pro učitele, vedoucí pracovníky škol a poskytovatele prostředků na vzdělávání. Tato doporučení jsou objasněna níže.

- 9** **Podporovat počáteční vzdělávání učitelů i další profesní rozvoj všech vzdělavatelů (učitelé, vedoucí škol, odborníci na předškolní vzdělávání a péči (PVP), odborníci na profesní vzdělávání a kulturní vzdělávání, vysokoškolští přednášející a podpůrný personál) a zlepšovat tak jejich dovednosti i znalosti nezbytné pro rozvoj kulturního povědomí a vyjádření u žáků a studentů, resp. v příslušných institucích.**

Akční body

- › Sdílet současné přístupy, které přispívají ke kulturnímu povědomí a vyjádření učitelů a žáků napříč členskými státy prostřednictvím stávajících sítí a online platform Evropské komise, jako je eTwinning a portál School Education Gateway, a dále prostřednictvím finančně podporované mobility a partnerských příležitostí programu Erasmus+.
- › Zmapovat vzdělávání učitelů a další odborný rozvoj vzdělavatelů v oblasti kulturního povědomí a vyjádření.

- 10** **Navrhovat, provádět a vyhodnocovat programy a nástroje, které by podporovaly projekty či instituce k navazování udržitelné spolupráce se školami. Zvažovat propojení této strategie s veřejným financováním kulturních institucí. Podpora rozvoje vzájemně propojených politik.**

Akční body

- › Alokovat část veřejných prostředků na podporu spolupráce mezi vzdělávacími a kulturními institucemi a podpořit sdílení zdrojů (infrastruktury).

- 11** **Přijímat opatření ke zvýšení standardů a zachování vysoké kvality uměleckého vzdělávání ve formálních i neformálních učebních prostředích.**

Akční body

- › Systematicky provádět a vyhodnocovat projekty a iniciativy spolupráce mezi kulturou a vzděláváním.
- › Zahrnout kulturní povědomí a vyjádření do požadavků na hodnocení a monitorování výuky ve formálním vzdělávání (např. testování a inspekce).

PODPORA ROZVOJE VZÁJEMNĚ PROPOJENÝCH POLITIK

Jednání skupiny OMC a analýzy mnoha zajímavých příkladů dobré praxe ukázaly, že pro podporu rozvoje politik je nezbytný strategičtější a ucelenější přístup ke kulturnímu povědomí a vyjádření.

Podle našeho názoru jsou pro rozvoj strategičtějšího přístupu nezbytné tři základní články:

- * Propojení různých resortů a oblastí tvorby politik ve členských státech a podpora mezisektorové infrastruktury kvůli dosažení lepší dostupnosti a udržitelnosti.
- * Zlepšení znalostní základny pro tvorbu politik v oblasti kulturního povědomí a vyjádření, prostřednictvím výměny projektů a výsledků výzkumů.
- * Podpoření rozvoje politik v oblasti kulturního povědomí a vyjádření rozvíjením vhodných způsobů monitorování zaručujících vysokou kvalitu.

1 PROPOJOVAT RŮZNÉ RESORTY A OBLASTI TVORBY POLITIK VE ČLENSKÝCH STÁTECH

Jelikož je kulturní povědomí a vyjádření definováno jako důležitá průřezová kompetence, vybízíme jak Evropskou komisi, tak členské státy, aby v rámci svých pravomocí vyvinuly soudržnou politiku kulturního povědomí a vyjádření s dopadem ve všech relevantních oblastech rozhodování.

V konceptuální rovině se kulturní povědomí a vyjádření vztahuje ke všem základním stránkám a cílům celoživotního učení:⁷ ke kreativitě a inovativnosti, udržitelnému růstu podporujícímu sociální začleňování, kulturní rozmanitosti, kulturnímu dědictví, akademickému úspěchu, navrhování účinných politik zaměřených na mládež, dosahování cílů v předškolním vzdělávání a péči, zlepšování společenské soudržnosti a sociálního začleňování, občanským dovednostem a aktivnímu občanství, mediální gramotnosti a podnikavosti.

Z tohoto hlediska je klíčové rozvíjet strategii k propojování všech relevantních oblastí rozhodování: rodinu, předškolní vzdělávání a péči, vzdělávání, kulturu, média, mládež, udržitelný rozvoj, ekonomické inovace a kreativní průmysly. V tomto sjednoceném a průřezovém rámci mají přirozeně hlavní roli strategie v oblasti vzdělávání a kultury.

V konkrétní rovině tento přístup velmi využívá podporu mezisektorového pojetí infrastruktury, čímž maximalizuje jak dostupnost kultury, tak vlastní udržitelnost.

Tato integrační perspektiva je nezbytná tam, kde jsou výrazně provázány oblasti formálního a neformálního vzdělávání a informálního učení. K tomuto setkávání přirozeně dochází na úrovni místní politiky, a proto by měla být místní správě poskytnuta podpora a autonomie k utváření odpovídajících partnerství.

Doporučení 1, tvůrcům politik ve členských zemích EU

Propojovat různé oblasti a sektory tvorby politik ve členských státech – s podporou mezisektorové infrastruktury – kvůli dosažení lepší dostupnosti a udržitelnosti.

7 Závěry Rady o kulturních a tvůrčích schopnostech a jejich úloze při vytváření intelektuálního kapitálu Evropy, viz http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/educ/126401.pdf; 3128. setkání Rady pro vzdělávání, mládež, kulturu a sport v Bruselu, 28. a 29. listopadu 2011.

Podpůrné akce

Propojit relevantní strategie na všech úrovních: rodina, předškolní vzdělávání a péče, vzdělávání, kultura, média, mládež, udržitelný rozvoj, ekonomické inovace a kreativní průmysly. Formulovat společné cíle, dohody a pracovní plány pro přenos těchto vazeb do konkrétnějších meziřesortních akcí.

Poskytnout místním úřadům podporu a autonomii, aby podporovaly více meziřesortních partnerství.

2 ZLEPŠOVAT ZNALOSTNÍ ZÁKLADNU PRO TVORBU POLITIK V OBLASTI KULTURNÍHO POVĚDOMÍ A VYJÁDRĚNÍ A TO PROSTŘEDNICTVÍM VÝMĚNY PROJEKTŮ A VÝSLEDKŮ VÝZKUMŮ A PROSTŘEDNICTVÍM SPOJENÍ MEZI ZEMĚMI A INSTITUCEMI

Jelikož kulturní povědomí a vyjádření vyžaduje silný strategický přístup, je potřeba rovněž zlepšovat znalostní základnu. Vývoj politik jak na mezinárodní, tak na národní a regionální úrovni lze podpořit sdílením relevantních výzkumů, politických opatření a dobré praxe na mezinárodní úrovni.

Na základě výzvy definované v našem prvním doporučení (viz výše) by znalostní základna měla odrážet širokou paletu příbuzných oblastí politik a zejména se zaměřit na integrované přístupy ke kulturnímu povědomí a vyjádření.

Ačkoliv evropská úroveň je základní, naše snahy by se neměly omezovat jen na evropskou perspektivu. Iniciativy Evropské komise a členských států by měly být propojeny s prací nadnárodních orgánů jako UNESCO, Rada Evropy a OECD.

K navázání těchto spojení lze využít existujících mezinárodních sítí (např. ACEnet). Struktura, mandát, pracovní metoda a podpora takové sítě by měly být vyvinuty tak, aby tuto roli naplňovaly.

Doporučení 2, tvůrcům politik na úrovni EU a ve členských státech EU

Zlepšovat znalostní základnu pro tvorbu politik v oblasti kulturního povědomí a vyjádření a to prostřednictvím výměny projektů a výsledků výzkumů.

Podpůrné akce

Sdílet relevantní výzkumy, politická opatření a příklady dobré praxe.

Napojit Evropskou komisi a členské státy na činnosti organizací, jako jsou UNESCO, Rada Evropy a OECD.

Rozvíjet a podporovat práci stávajících mezinárodních sítí jako ACEnet (pro tvůrce politických rozhodnutí) a ENO (pro badatele) a napomáhat tak sdílení a monitorování konkrétních postupů.

3 PODPOROVAT ROZVOJ POLITIK V OBLASTI KULTURNÍHO POVĚDOMÍ A VYJÁDRĚNÍ ROZVÍJENÍM VHDNÝCH ZPŮSOBŮ MONITOROVÁNÍ ZARUČUJÍCÍCH VYSOKOU KVALITU

Monitorování je nezbytné pro kontinuální vývoj a dobrou kvalitu politik. Jelikož kulturní povědomí a vyjádření je součástí komplexního pole, které zahrnuje mnoho oblastí politického rozhodování a propojuje mnoho různých sektorů, vývoji příslušné politiky by velmi prospělo soustavné a průkazné monitorování na mezinárodní úrovni, které by sledovalo, analyzovalo a vyhodnocovalo aktuální trendy.

Ideální by bylo nejprve aktualizovat průzkum „Arts and Cultural Education at Schools in Europe“ (Umění a kulturního vzdělávání ve školách v Evropě) provedený sítí Eurydice v roce 2009.⁸ K průběžnému monitorování lze pak využít stávající mezinárodní sítě (např. ACEnet, ENO...). Struktura, mandát, pracovní metody a podpora těchto sítí by měly být vyvíjeny tak, aby tuto roli naplňovaly.

Jakákoli iniciativa vyvinutá za účelem monitorování kulturního povědomí a vyjádření by měla být těsně napojena na akce, jež mají posilovat znalostní základnu pomocí výměny poznatků a zkušeností (viz doporučení 2). S ohledem na omezené finanční zdroje se jeví jako velmi přínosné spojení s iniciativami dalších nadnárodních orgánů (UNESCO, Rada Evropy, Pestalozzi Programme for education professionals,⁹ OECD...).

Doporučení 3, tvůrcům politik na úrovni EU

Podporovat rozvoj politik v kulturním povědomí a vyjádření prostřednictvím rozvíjení vhodných způsobů¹⁰ monitorování, které zajišťují vysokou kvalitu.

Podpůrné akce

Požádat síť Eurydice o aktualizaci její zprávy o kulturním povědomí a vyjádření z roku 2009.

Rozvíjet práci stávajících sítí jako podporu monitorování.

Napojit Evropskou komisi a členské státy na práci orgánů, jako je UNESCO, Rada Evropy a OECD.

KULTURNÍ ZÁŽITKY A INSTITUTE

Pro podporu adekvátního a udržitelného rozvoje politik je nezbytný mezisektorový přístup. Vůdčí roli při uvádění kulturního povědomí a vyjádření do praxe hrají samozřejmě jednotlivé oblasti politik. Zatímco třetí a závěrečná sekce tohoto Doporučení se soustředí na aspekty vzdělávání, tato část se zabývá čtyřmi doporučeními, týkajícími se kulturních zážitků a institucí. Konkrétně jde o tyto:

* Zpřístupňovat v co největší míře kulturní zážitky všem občanům.

8 Viz http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/113EN.pdf.

9 Také zde odkazujeme na Bílou knihu o Mezikulturním dialogu Rady Evropy (2008).

10 „Vhodnými způsoby“ zde myslíme způsoby upravené a sladěné se specifickými strukturami různých vzdělávacích systémů různých členských států.

- * Podporovat zapojení všech občanů do kultury se zvláštním zřetelem k dětem od útlého věku a občanům ze znevýhodněného socio-ekonomického prostředí.
- * Zvyšovat povědomí o významu kulturních institucí i produktů zdůrazňováním jejich propojení se společenskými výzvami.
- * Věnovat zvláštní pozornost celoživotnímu, mezigeneračnímu a mezikulturnímu učení kulturního povědomí a vyjádření s cílem podněcovat společenskou soudržnost.

4 ZPŘÍSTUPŇOVAT V CO NEJVĚTŠÍ MÍŘE KULTURNÍ ZÁŽITKY VŠEM OBČANŮM

Příležitost rozvíjet kulturní povědomí a vyjádření závisí velkým dílem na dostupnosti kulturních institucí, aktérů a artefaktů občanům.

Důležité pro rozvoj kulturního povědomí a vyjádření jsou nejen investice jednotlivých členských států a Evropské komise, ale také přístupnost jejich infrastruktury.

V rámci udržitelného řešení tohoto bodu by Komise a členské státy měly stimulovat využívání infrastruktury napříč sektory, vynakládat prostředky na ochranu lidského a historického dědictví a podporovat aktivní účast občanů v infrastrukturalních projektech a urbanistickém plánování.

Dostupnost kulturních výtvorů a zážitků a rozvoj mediální gramotnosti uživatelů mohou dále zlepšovat investice do digitálních nástrojů pro kulturní a vzdělávací instituce.

Doporučení 4, Evropské komisi a členským státům EU

Zpřístupňovat v co největší míře kulturní zážitky všem občanům.

Podpůrné akce

Podnikat meziresortní infrastrukturu a investice za účelem dosažení zvýšené a udržitelné dostupnosti kulturních institucí.

Investovat do digitálních nástrojů pro kulturní a vzdělávací instituce, které mohou zlepšit dostupnost kulturních výtvorů a zážitků a rozvíjet mediální gramotnost uživatelů.

5 PODPOROVAT ZAPOJENÍ VŠECH OBČANŮ DO KULTURY SE ZVLÁŠTNÍM ZŘEATELEM K DĚTEM OD ÚTLÉHO VĚKU A OBČANŮM ZE ZNEVÝHODNĚNÉHO SPOLEČENSKO-EKONOMICKÉHO PROSTŘEDÍ

I když přístupnost kulturních institucí, aktérů a artefaktů je nezbytnou podmínkou rozšíření kompetence kulturního povědomí a vyjádření mezi všechny občany, sama o sobě nestačí. Je potřeba ji doprovázet neustálou snahou o povzbuzování kulturní participace všech občanů. Kulturní politika by proto měla věnovat trvalou pozornost navrhování, implementaci a evaluaci programů i nástrojů, které by vedly k dosažení tohoto cíle.

Výzkumy ukazují, že největší potenciál s dlouhodobým pozitivním efektem má kulturní participace v našem raném věku. Je proto důležité věnovat zvláštní pozornost účasti dětí, a to již od předškolního věku. V tom hrají klíčovou úlohu samozřejmě školy.

Občané ze socio-ekonomicky znevýhodněného prostředí získávají přístup jak ke kultuře, tak k digitálním médiím hůře než ostatní. Proto je třeba zaměřit zvláštní pozornost na to, aby měli ke kulturnímu dění přístup a mohli se jej tak účastnit.

Doporučení 5, členským státům EU

Podněcovat zapojení všech občanů do kultury se zvláštním zřetelem k dětem od útlého věku a občanům ze znevýhodněného společensko-ekonomického prostředí.

Podpůrné akce

Analyzovat překážky v dostupnosti a vypracovat akční plány, které zohledňují jak rozdílné preference, zkušenosti a finanční možnosti občanů, tak poskytovanou kulturní nabídku.

6 ZVYŠOVAT POVĚDOMÍ O VÝZNAMU KULTURNÍCH INSTITUCÍ I PRODUKTŮ ZDŮRAŽŇOVÁNÍM JEJICH PROPOJENÍ SE SPOLEČENSKÝMI VÝZVAMI

V mnoha členských státech EU je vzdělávací a kulturní politika silně zaměřena na formální proces učení, ale hlavní část celoživotního učení se odehrává v informálních a neformálních kontextech. Významná část kulturního učení a získávání kulturního kapitálu se odehrává doma, mezi vrstevníky nebo prostřednictvím médií.

Mnoho relevantních výzkumů ukazuje, že rozhodující roli při vytváření kulturního kapitálu dětí hrají právě rodiče. I když ne všichni rodiče výslovně oceňují důležitost kulturního učení, z průzkumu vyplývá, že téměř pro všechny bylo nesmírně důležité, aby jejich děti mohly rozvíjet svá nadání.

Jelikož politika nemá přímý dopad na neformální vzdělávání, je důležité přiblížit veřejnosti a rodičům význam kulturního povědomí a vyjádření. Toho lze dosáhnout podporou, dokumentací a propagováním inovativních projektů, které rozvíjejí vazby mezi kulturním povědomím a vyjádřením na straně jedné a sociálními, ekonomickými a kulturními výzvami dnešní společnosti a rozvojem dětských schopností a nadání na straně druhé. Vhodnými tématy jsou např. inovativnost, aktivní občanství, udržitelnost, kulturní rozmanitost, společenská soudržnost a podnikavost.

Důležitost kulturního povědomí a vyjádření lze veřejnosti přiblížit např. za pomoci výzkumných programů, které by rozvíjely transdisciplinární přístup k porozumění umění a kulturnímu vzdělávání (neurologické, pedagogické, psychologické, sociální aspekty atd.) se zvláštní pozorností věnovanou spolupráci mezi vědou a uměním, nebo jinými slovy mezi STEM a STEAM.¹¹

Doporučení 6, členským státům EU

Zvyšovat povědomí o významu kulturních institucí i produktů zdůrazňováním jejich propojení se společenskými výzvami.

¹¹ Zkratky jsou odvozeny z prvních písmen slov věda (Science), technologie (Technology), inženýrství (Engineering), umění (Arts) a matematika (Mathematics).

Podpůrné akce

Propojovat a propagovat inovativní projekty, které zkoumají a dokumentují dopad kulturního povědomí a vyjádření na rozvoj dětských kompetencí a jeho význam pro společenské, ekonomické a kulturní výzvy.

7 VĚNOVAT ZVLÁŠTNÍ POZORNOST CELOŽIVOTNÍMU, MEZIGENERAČNÍMU A MEZIKULTURNÍMU UČENÍ KULTURNÍHO POVĚDOMÍ A VYJÁDŘENÍ S CÍLEM PODNĚCOVAT SPOLEČENSKOU SOUDRŽNOST

Jednou z mnoha výzev současných společností, které se stále více diverzifikují a segmentují, je potřeba upevňovat společenskou soudržnost. Zásadní roli při propojování generací a skupin z různých kulturních prostředí tak může hrát právě kulturní povědomí a vyjádření.

Doporučení 7, členským státům EU

Věnovat zvláštní pozornost celoživotnímu, mezigeneračnímu a mezikulturnímu učení kulturního povědomí a vyjádření s cílem upevňovat společenskou soudržnost.

Podpůrné akce

Rozvíjet a podporovat školicí programy zaměstnanců kulturních institucí a tím posilovat jejich (mezi)kulturní povědomí i schopnost přizpůsobit svůj způsob práce potřebám nejrozličnějších návštěvníků a účastníků.

DOPORUČENÍ TÝKAJÍCÍ SE VZDĚLÁVÁNÍ

Klíčovou roli v rozvoji kulturního povědomí a vyjádření hrají sektory vzdělávání a kultury. Z toho důvodu se v této poslední sekci budeme podrobněji věnovat doporučením a podpůrným akcím, které kulturní povědomí a vyjádření zavádějí do vzdělávání a vzdělávací politiky.

- * Začleňovat kulturní povědomí a vyjádření do hlavního proudu základního a středního vzdělávání a do předškolního vzdělávání a péče a to s důrazem na kvalitu za pomoci vhodných hodnotících a monitorovacích metod.
- * Podporovat počáteční vzdělávání učitelů i další profesní rozvoj všech vzdělavatelů (učitelé, vedoucí škol, odborníci na předškolní vzdělávání a péči, odborníci na profesní vzdělávání a kulturní vzdělávání, vysokoškolští přednášející a podpůrný personál) a zlepšovat tak jejich dovednosti i znalosti nezbytné pro rozvoj kulturního povědomí a vyjádření u žáků a studentů, resp. v příslušných institucích.
- * Navrhovat, zavádět a vyhodnocovat programy a nástroje, které by podporovaly projekty či instituce v navazování udržitelné spolupráce se školami. Zvážit možnost spojit tuto strategii s veřejným financováním kulturních institucí.
- * Přijímat opatření ke zvýšení standardů a zachování vysoké kvality uměleckého vzdělávání ve formálním i neformálním učebním prostředí.

8 ZAČLEŇOVAT KULTURNÍ POVĚDOMÍ A VYJÁDŘENÍ DO HLAVNÍHO PROUDU ZÁKLADNÍHO A STŘEDNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ A DO PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ A PÉČE A TO S DŮRAZEM NA KVALITU ZA POMOCI VHDNÝCH HODNOTÍCÍCH A MONITOROVACÍCH METOD

Aby měly všechny evropské děti příležitost rozvíjet kompetenci kulturního povědomí a vyjádření,¹² měla by být tato kompetence začleněna uceleným a plynulým způsobem do formální školní a předškolní výuky.

Kulturní povědomí a vyjádření by dle definice předložené Evropskou radou mělo být zahrnuto do vzdělávání

- * mezioborovým a uceleným způsobem,
- * se zvláštní pozorností k různým uměleckým obsahům,
- * v rámci integrovaného, širokého kulturního rámce,
- * ve spojení s dalšími předměty a kompetencemi.

Povinný učební plán by měl poskytnout souvislý a integrovaný referenční rámec, který by odpovídal vývoji a zájmům žáků i výzám dnešní společnosti a který by byl v rozsahu délky povinné školní docházky.

Ačkoliv zařazení rámce kulturního povědomí a vyjádření do učebních plánů má zcela zásadní význam, neměli bychom opomenout také otázku jeho zavádění do praxe. Proto bude pro rozvoj kulturního povědomí a vyjádření v samotných třídách klíčové mít vhodné referenční rámce a výzkumná šetření z prostředí výuky, dále příklady dobré praxe a také konkrétní metodologie. Toho by bylo možné docílit pomocí zvláštní skupiny OMC nebo studie sítě Eurydice, věnované této problematice.

Doporučení 8, tvůrcům politik ve členských státech EU

Začleňovat kulturní povědomí a vyjádření do hlavního proudu základního a středního vzdělávání a to s důrazem na kvalitu za pomoci vhodných hodnotících a monitorovacích metod.

Podpůrné akce určené jak členským státům, tak Evropské komisi

Zmapovat příležitosti k začlenění kulturního povědomí a vyjádření do vzdělávacího kurikula základního a středního vzdělávání; a to jak v rámci předmětů (zejména umělecky zaměřených), tak napříč nimi. Jako součást tohoto kroku využít existující příklady dobré praxe.

Zmapovat mezioborová učební prostředí, která se týkají kulturního povědomí a vyjádření, za účelem lépe jim porozumět, např. pomocí skupiny na vysoké úrovni, online průzkumu anebo výzkumů sítě Eurydice.

Vyvinout vhodné referenční rámce pro učitele, vedoucí pracovníky škol a poskytovatele prostředků na vzdělávání.

¹² Což je v souladu s Článkem 31 Úmluvy OSN o právech dítěte.

9 **PODPOROVAT POČÁTEČNÍ VZDĚLÁVÁNÍ UČITELŮ I DALŠÍ PROFESNÍ ROZVOJ VŠECH VZDĚLAVATELŮ A ZLEPŠOVAT TAK JEJICH DOVEDNOSTI I ZNALOSTI NEZBYTNÉ PRO ROZVOJ KULTURNÍHO POVĚDOMÍ A VYJÁDRĚNÍ U ŽÁKŮ A STUDENTŮ, RESP. V PŘÍSLUŠNÝCH INSTITUCÍCH**

Doporučujeme členským státům EU vyhodnotit a zlepšit roli kulturního povědomí a vyjádření v rámci odborného vzdělání i doškolování, a to jak u učitelů, tak profesionálů v oblasti kultury. Kulturní povědomí a vyjádření i ucelená perspektiva kulturního povědomí by měly tvořit nedílnou součást profesního profilu a průpravy všech učitelů. V souladu s celistvějšími učebními plány by měli být učitelé podněcováni k hledání rozličných kulturních aspektů v obsahu svých předmětů.

Zároveň je potřeba zužitkovat kvalifikaci učitelů uměleckých předmětů a jejich schopnost nabízet žákům výuku v uměleckém vyjadřování a vztahovat ji k širšímu rámci kulturního povědomí a vyjádření. Měly by být vyvinuty programy, které odborníky z kulturního sektoru nasměrují k adekvátnější spolupráci se školami.

Navrhujeme provést speciální evaluaci a srovnání metod, jimiž různé členské státy začleňují kulturní povědomí a vyjádření do vzdělávání učitelů a do vzdělávání profesionálů v oblasti kultury, aby bylo možno nalézt jak příklady dobré praxe, tak vhodná opatření, která by podpořila rozvoj nových vzdělávacích metod.

Pokud to bude nezbytné, nástroje popisující odborný profil nebo kvalifikaci učitelů a profesionálů v oblasti kultury by měly odpovídat standardům kulturního povědomí a vyjádření. Učení se od kolegů i mezinárodní nebo mezisektorální výměna by mohly představovat zajímavé a motivující podněty k dalšímu profesnímu vzdělávání učitelů.

Doporučení 9, tvůrcům strategií na úrovni EU

Podporovat počáteční vzdělávání učitelů i další profesní rozvoj všech vzdělavatelů (učitelé, vedoucí škol, odborníci na předškolní vzdělávání a péči (PVP), odborníci na profesní vzdělávání a kulturní vzdělávání, vysokoškolští přednášející a podpůrný personál) a zlepšovat tak jejich dovednosti i znalosti nezbytné pro rozvoj kulturního povědomí a vyjádření u žáků a studentů, resp. v příslušných institucích.

Podpůrné akce

Sdílet aktuální přístupy, které přispívají ke kulturnímu povědomí a vyjádření učitelů a žáků napříč členskými státy prostřednictvím stávajících sítí a online platform Evropské komise, jako je eTwinning a portál School Education Gateway, a dále prostřednictvím finančně podporované mobility a partnerských příležitostí programu Erasmus+.

Zmapovat vzdělávání učitelů a další odborný rozvoj vzdělavatelů v oblasti kulturního povědomí a vyjádření.

10 PODPOROVAT DLOUHODOBÁ PARTNERSTVÍ A SÍTĚ MEZI VZDĚLÁVÁCI MI A KULTURNÍMI INSTITUCEMI A DALŠÍMI VÝZNAMNÝMI PARTNERY

Na všech úrovních veřejné správy by měla být věnována adekvátní pozornost podpoře dlouhodobých partnerství a sítí mezi školami, kulturními aktéry a dalšími významnými partnery. Podpora by měla být poskytnuta a směřována na tu neadekvátnější úroveň (lokální, regionální, národní, atd.) a být provázena podáváním zpráv o vzájemné spolupráci a sdílením zkušeností z ní.

Doporučení 10, tvůrcům politik ve členských státech EU

Navrhovat, zavádět a vyhodnocovat programy a nástroje, které by podporovaly projekty či instituce v navazování udržitelné spolupráce se školami. Zvážit možnost spojit tuto strategii s veřejným financováním kulturních institucí.

Podpůrné akce

Alokovat část veřejných prostředků mezi vzdělávacími a kulturními institucemi a podpořit sdílení zdrojů (infrastruktury).

Systematicky zavádět a vyhodnocovat projekty a iniciativy spolupráce mezi kulturou a vzděláváním.

11 PŘIJÍMAT OPATŘENÍ KE ZVÝŠENÍ STANDARDŮ A ZACHOVÁNÍ VYSOKÉ KVALITY UMĚLECKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ VE FORMÁLNÍM I V NEFORMÁLNÍM UČEBNÍM PROSTŘEDÍ

Kvalita vzdělání je naprosto zásadní. Jak ukázaly výzkumy, umělecké a kulturní vzdělávání má na školáky a učitele pozitivní dopad pouze tehdy, pokud je dostatečně kvalitní. V kapitole Doporučení se proto zabýváme kroky, které se věnují problému kvality.

Z hlediska kvality je nezbytné podněcovat, zavádět a vyhodnocovat modely, koncepty a politiky, které se týkají hodnocení žáků a evaluace výuky spojených s kulturním povědomím a vyjádřením. Na celoškolské úrovni by se tyto modely měly zabývat dlouhodobou vizí a hodnocením role jak ředitele, tak dalších příslušných odborníků (učitelů i kulturních aktérů). V rámci výuky by učitelé měli mít k dispozici vzory, které propojují kulturní povědomí a vyjádření s obsahem jejich předmětů a s rozvojem žáků. Vydavatelé by měli být podporováni v tom, aby zohlednili kulturní povědomí a vyjádření při vytváření edukačních manuálů a metod. Nástroje hodnocení a monitorování formální výuky (např. zkoušky nebo inspekce) mohou hrát důležitou roli při hodnocení způsobu, jakým školy dosahují svých cílů.

Doporučení 11 tvůrcům politik ve členských státech EU

Přijímat opatření ke zvýšení standardů a zachování vysoké kvality uměleckého vzdělávání ve formálním i v neformálním učebním prostředí.

Podpůrné akce

Zahrnout kulturní povědomí a vyjádření do požadavků na hodnocení a monitorování výuky ve formálním vzdělávání (např. testování a inspekce).

Na závěr bychom ještě jednou rádi zdůraznili, že kulturní povědomí a vyjádření je kompetencí hluboce lidskou. Jak napsal Vasilij Grossman, sovětským režimem zakázaný autor, ve svém slavném románu „Život a osud“, ve kterém popisuje, jakou nekonečnou bolest a utrpení způsobily nacismus a stalinismus:

„Největší nepřítel fašismu je lidská bytost.“

Správná průprava v kulturním povědomí a vyjádření nám tak může pomoci ochránit samy základní hodnoty demokratické, sociální, tolerantní a kreativní Evropy. Pomůže nám vidět sebe samotné i ostatní tak, jak jsme se narodili a jací jsme - jako úžasné lidské bytosti se svobodnou a tvořivou myslí.

PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE

A) PODPŮRNÝ SYSTÉM VYJÁDŘENÍ A TVORBY V OBLASTI NEFORMÁLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ MLÁDEŽE

Obecné informace

Trvání

Specifická trvalá a strukturální podpora center mládeže činných v kulturním vzdělávání.

Čtyřikrát ročně výzvy pro jednorázové projekty.

Popis

Tato strukturální podpora je určena mládežnickým centrům, která rozvíjejí stálé programy pro kulturní vyjádření a tvorbu mládeže a pro šíření jejich výtvorů pomocí jednoho nebo více komunikačních prostředků nebo fyzických, uměleckých či socio-kulturních postupů.

Podporovány jsou mládežnická centra a organizace a neformální skupiny mládeže, které rozvíjejí projekty kulturního vyjádření, tvorby a jejich šíření.

* Opatření a program kulturní politiky

Proč je tento příklad důležitý?

1. Protože centrům mládeže umožňuje specializovat se v určité oblasti kultury a zároveň mladým lidem, kteří chtějí zlepšit své dovednosti, poskytuje místo, odborné zázemí a čas.
2. Protože otevírá dveře neformálním skupinám mladých lidí, kteří mohou začít s projekty kulturního vyjádření.

Klíčová kompetence

Jak se tento příklad dobré praxe vztahuje a přispívá ke „Klíčové kompetenci kulturní povědomí a vyjádření“?

- * Přibližuje mládeži různé vyjadřovací prostředky.
- * Seznamuje mladé lidi s profesionály a umělci z různých oblastí.
- * Umožňuje mládeži kolektivně experimentovat s různými vyjadřovacími prostředky.
- * Umožňuje mladým lidem rozvíjet technické dovednosti v různých oblastech umění.
- * Umožňuje mládeži využívat umělecké nebo socio-umělecké prostředky pro utváření a vyjádření kolektivního názoru na společnost.

¹³ Francouzské společenství Belgie, od roku 2011 také jako Valonsko-Bruselská Federace, tvoří spolu s Vlámským a Německojazyčným společenstvím tři samosprávné oblasti Belgie vymezené podle jazykového principu. Z větší části se překrývá s Valonským regionem, vymezeným podle administrativně-správního principu.

Kultura

Ke kterým dovednostem se tento příklad dobré praxe vztahuje?

- * Produkce a tvorba
- * Percepce / analyzování
- * Reflexe umění a kultury (tvorby společně s percepcí)

Ke kterým aspektům kultury se tento příklad dobré praxe vztahuje?

Nic není předem dáno; záleží na návrzích jednotlivých spolků a skupin.

Podpora je poskytována především těmto třem oblastem:

- * umění (např. vizuální umění, hudba, tanec, literatura, drama),
- * média (např. film, televize, noviny, internet),
- * subkultury a odlišné kultury (např. hip-hopová kultura, romská kultura, urbánní kultura, kultury imigrantů).

Cílové skupiny

- * Děti a mládež
- * Mládežnické organizace

Popis

- * Účastníci aktivit center mládeže (většinou ve věku 12-26 let)
- * Účastníci aktivit mládežnických organizací a neformálních skupin

Cíle

Obecné poslání a cíle

Podporovat účast v kultuře, mj. vyjadřování a tvorbu, v sektoru mládeže (spolky neformálního vzdělávání):

- * strukturální podporou center mládeže (zaměstnanec na poloviční úvazek + roční grant),
- * cílenou podporou kulturních projektů vedených mladými lidmi.

Co umožní tato praxe zlepšit cílovým skupinám?

Projekt má rozvinout:

- * umělecké dovednosti při tvorbě a vyjádření v různých oblastech kultury,
- * měkké dovednosti při řízení kulturních projektů,
- * postoje otevřenosti vůči jiným názorům prostřednictvím vytváření společných projektů.

Klíčové aktéři

Z jaké oblasti pocházejí lidé, kteří zodpovídají za tento příklad dobré praxe?

Sektor mládeže (neformální vzdělávání), přesněji centra mládeže (nebo mládežnické kluby), které pracují jako místní spolky rozvíjející kulturní projekty s mladými lidmi.

Formální vzdělávací systém a školy

Vztahuje se tento příklad dobré praxe nějak k systému formálního vzdělávání?

Ne

Informace

Zdroje

Stejně jako všechny aktivity v sektoru mládeže Francouzského společenství Belgie funguje tato podpora na principu subsidiarity: veřejné politiky jsou implementovány neziskovými organizacemi, které přijímají dotace. Veřejná správa v této oblasti přímo nevytváří žádné aktivity.

1. Strukturální podpora umožňuje vytvořit poloviční úvazek a získat roční grant přesahující 7 000 eur. V současnosti tuto stálou podporu využívá sedm center mládeže (ze sto padesáti).
2. V rámci podpory projektů jsou udělovány granty od 1 000 do 9 000 eur. Ročně jsou vyhlášeny čtyři otevřené výzvy s celkovým ročním rozpočtem 690 000 eur. Každý rok je podpořeno 150 až 200 projektů.

Organizace a vedení

- * Veřejná správa

Iniciativa

- * Politici, veřejná správa, tvůrci politik, vláda

Web

www.servicejeunesse.cfwb.be (francouzsky)

Doporučení

1. Členské státy by měly poskytovat strukturální granty pro spolky mládeže, které mohou nabídnout zkušenosti a profesionální přístup k volnočasové kulturní činnosti.
2. Členské státy by měly organizovat dotační programy, které umožňují získat malé granty na kulturní projekty iniciované spolky mládeže a neformálními skupinami mladých lidí.

B) NAŘÍZENÍ TÝKAJÍCÍ SE KULTURNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ: UMĚLECKÉ A KULTURNÍ PROJEKTY + PRIVILEGOVANÍ PARTNEŘI

Obecné informace

Trvání

Šest měsíců (krátkodobé projekty), rok (střednědobé projekty) a tři roky (vybraní partneři).

Popis

Program zahrnuje umělecké a kulturní projekty v širším slova smyslu (hudba, tanec, film, objektová tvorba, občanská angažovanost, literatura, digitální umění...), které vznikají prostřednictvím spolupráce mezi umělcem a učitelem během vyučovacích hodin ve škole, ale také v kulturních institucích, např. v muzeu, divadle... Důraz je kladen na aktivní účast a tvořivost.

- * Opatření a program kulturní politiky
- * Projekt
- * Síť a partnerství

Klíčová kompetence

Jak se tento příklad dobré praxe vztahuje a přispívá ke „Klíčové kompetenci kulturní povědomí a vyjádření“?

Konkrétní účastí v procesu tvorby.

Kultura

Ke kterým dovednostem se tento příklad dobré praxe vztahuje?

- * Produkce a tvorba
- * Percepce / analyzování
- * Reflexe umění a kultury (produkce společně s percepcí)

Ke kterým aspektům kultury se tento příklad dobré praxe vztahuje?

- * Umění (např. vizuální umění, hudba, tanec, literatura, drama)
- * Užité umění a design (např. dekorativní umění, architektura, móda)
- * Média (např. film, televize, noviny, internet)
- * Dědictví, historie a tradice (např. tkání, řezbářství, šperkařství, náboženské tradice, vypravěčství)
- * Subkultury a odlišné kultury (např. hip-hopová kultura, romská kultura, urbánní kultura, kultury imigrantů)
- * Interdisciplinarita: příspěvek umění a kultury k dalším tématům a oblastem (např. životní prostředí, společenské klima, sociální začleňování, zdraví, aktivní životní styl, sport)

Cílové skupiny

- * Děti a mládež

Popis

- * Předškolní, základní a střední vzdělávání (od 6 do 18 let)

Cíle

Obecné poslání a cíle

Zpřístupnit žákům během školního vyučování různé formy kultury a kreativního a uměleckého vyjadřování.

Rozvíjet kritické uvažování účastníků projektů povzbuzováním jejich tvořivosti, představitivosti a citlivosti.

Co umožní tato praxe zlepšit cílovým skupinám?

* Umělecké dovednosti při tvorbě a vyjádření v různých oblastech kultury.

Postoje rozvojem kritického myšlení, zvědavosti a svobodomyšlnosti.

Klíčoví aktéři

Z jaké oblasti pocházejí lidé, kteří zodpovídají za tento příklad dobré praxe?

Školy a kulturní organizace (včetně muzeí)

Formální vzdělávací systém a školy

Vztahuje se tento příklad dobré praxe nějak k systému formálního vzdělávání?

Tyto projekty jsou vedeny umělci nebo kulturními organizacemi a učiteli během vyučování.

Informace

Zdroje

Většina projektů je přímo podpořena veřejnou správou (region, provincie, město...), některé projekty také využívají finanční podporu soukromých nadací.

Kulturně-vzdělávací oddělení Generálního sekretariátu Francouzského společenství Belgie¹⁴ spravuje roční rozpočet 876 000 eur a každoročně podpoří 200 až 250 projektů.

Organizace a vedení

* Veřejná správa

Iniciativa

* Politici, veřejná správa, tvůrci politik, vláda

Web

www.culture-enseignement.be (francouzsky)

Doporučení

Povinnost aktivní spolupráce mezi umělci, kulturními organizacemi a učiteli.

¹⁴ La Cellule Culture-Enseignement, Secrétariat général, Ministère de la Fédération Wallonie-Bruxelles.

FINSKO

PLÁN KULTURNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

jako doplněk místního vzdělávacího programu schváleného poskytovatelem vzdělávání

Obecné informace

Trvání

Nepřetržitě od roku 2003.

Popis

Plán kulturního vzdělávání zaručuje veškerým dětem a mládeži v regionu možnost kontaktu s místním kulturním dědictvím, kulturními institucemi (divadla, koncertní sály, muzea, atd.) a uměleckými formami a také jim umožňuje vlastní kulturní a uměleckou tvorbu. Tento plán je založený na dohodě mezi vzdělávacím a kulturním sektorem na úrovni místní správy. Dosud se do něj systematicky zapojilo přibližně deset procent finských obcí. O způsobu zahrnutí, formulace a uskutečnění jednotlivých plánů kulturního vzdělávání jako volitelného doplňku školního vzdělávacího programu rozhoduje poskytovatel vzdělávání. Rozsah, strukturu, umělecké formy, pedagogické přístupy, metody, vlastní provedení a zúčastněné partnery si určují školy a místní úřady pro jednotlivé sektory (vzdělání, kultura, atd.).

- * Opatření a program kulturní politiky
- * Projekt
- * Pomůcka (např. hardware, software, nástroj)

Proč je tento příklad důležitý?

Plán kulturního vzdělávání se ukázal být účinným způsobem, jak zaručit rovný přístup dětí a mládeže k umění a kultuře. Jednotlivé plány mají výrazný politický dopad, protože jsou navrženy tak, aby posilovaly kulturní kompetence celé věkové skupiny a zároveň podporovaly sociální začleňování.

Finský školní systém je založený na rovném přístupu ke kvalitnímu vzdělání, které je pro všechny bezplatné. Plán kulturního vzdělávání proto umožňuje přístup k umění a kultuře všem dětem a mládeži za výhodných podmínek.

Klíčová kompetence

Jak se tento příklad dobré praxe vztahuje a přispívá ke „Klíčové kompetenci kulturní povědomí a vyjádření“?

Finsko je země s rozsáhlými venkovskými oblastmi a velkými vzdálenostmi mezi městy. Rozdílné modely Plánu kulturního vzdělávání (pro velkoměsta i malé obce) zaručují vhodné přístupy pro každou samosprávu.

Cíle rozvíjející klíčovou kompetenci kulturního povědomí a vyjádření jsou zahrnuty a integrovány do systému formálního vzdělávání. Kulturní vzdělávání ve škole vychází z místních předností, specifik a ze vzájemné spolupráce.

Kultura

Ke kterým dovednostem se tento příklad dobré praxe vztahuje?

- * **Produkce a tvorba:**
Podpora vyjadřování dětí a mládeže prostřednictvím umění a kultury.
- * **Percepce / analyzování:**
Kontakt s uměním prostřednictvím muzeí, divadel, atd.
- * **Reflexe umění a kultury (produkce společně s percepcí):**
Reflexe je podporována. Plán kulturního vzdělávání poskytuje vodítko, jak vytvářet prostor pro dětskou tvořivost (výstavami, představeními atd.).

Ke kterým aspektům kultury se tento příklad dobré praxe vztahuje?

Všechny umělecké formy přítomné v komunitě by měly být součástí daného Plánu kulturního vzdělávání, protože místní kulturní dědictví a kulturní instituce tvoří rámec plánu.

- * **Umění (např. vizuální umění, hudba, tanec, literatura, drama)**
- * **Užité umění a design (např. dekorativní umění, architektura, móda)**
- * **Média (např. film, televize, noviny, internet)**
- * **Dědictví, historie a tradice (např. tkání, řezbářství, šperkařství, náboženské tradice, vypravěčství)**
- * **Subkultury a odlišné kultury (např. hip-hopová kultura, romská kultura, urbánní kultura, kultury imigrantů)**
- * **Interdisciplinarita: příspěvek umění a kultury k dalším tématům a oblastem (např. životní prostředí, společenské klima, sociální inkluze, zdraví, aktivní životní styl, sport)**

Cílové skupiny

- * **Děti a mládež:**
Cílová skupina této dobré praxe.
- * **Organizace (nevládní neziskové organizace, soukromé společnosti a obchody, kreativní průmysly, podnikatelé, zastupitelé, atd.):**
Cílová skupina možných partnerů pro implementaci této dobré praxe.
- * **Ostatní (poskytovatelé vzdělávání, obecní samospráva ve školství, školy):**
Cílová skupina, která přijme a určí způsob formulování a realizace této dobré praxe a jejího zahrnutí do vzdělávání.

Popis

- * **Místní a regionální samosprávy: obce, místní správa v oblasti školství, umění a kultury**
- * **Školy: předškolní výchova a péče, základní (povinné) a střední vzdělání, mimoškolní umělecké a kulturní vzdělávání (základní umělecké vzdělání)**
- * **Místní umělecké a kulturní instituce: divadla, koncertní sály, muzea, atd.**
- * **Místní a regionální aktéři v oblasti umění a kultury: umělci, památková péče, spolky, kulturní průmysly**

Cíle

Obecné poslání a cíle

Plán uměleckého vzdělávání je vytvořen za účelem zvýšit přístupnost a dosažitelnost umění a kultury dětem a mládeži ve školách. Rozšiřuje příležitosti učit se o místním kulturním dědictví a o místních kulturních institucích a uměleckých formách. V přípravě plánů jsou místní správy podporovány státní správou vedením a spoluprací.

Co umožní tato praxe zlepšit cílovým skupinám?

- * **Kulturní kompetence**
- * **Umělecké vyjádření**
- * **Znalost místní a národní kultury a kulturního dědictví**
- * **Kulturní povědomí**

Klíčové aktéři

Z jaké oblasti pocházejí lidé, kteří zodpovídají za tento příklad dobré praxe?

Kulturní instituce, dětská kulturní centra, umělci, školy, učitelé odpovědní za uměleckou výchovu ve školách, poskytovatelé vzdělání.

Formální vzdělávací systém a školy

Vztahuje se tento příklad dobré praxe nějak k systému formálního vzdělávání?

Plán kulturního vzdělávání souvisí s finským formálním vzdělávacím systémem.

Pokud je tento příklad dobré praxe napojen na formální vzdělávací systém, jak se vztahuje ke školnímu vzdělávacímu programu?

Plán kulturního vzdělávání doplňuje školní vzdělávací program schválený poskytovatelem vzdělání. Proto je uskutečňován v rámci povinné školní docházky. Plán kulturního vzdělávání se zaměřuje na školní vzdělávací program jako takový, nejen na uměleckou výchovu.

Pokud jsou do příkladu zapojeny školy, je základem jejich zapojení psaný / formální dokument (ŠVP)?

Plán kulturního vzdělávání je založený na psaném / formálním školním vzdělávacím programu.

Informace

Zdroje

Veřejné prostředky a management: financování z rozpočtů místní a regionální samosprávy, granty a dotace poskytované státem.
Kulturní instituce a další kulturní aktéři na místní a regionální úrovni.

Organizace a vedení

Provedení na místní a regionální úrovni je řízeno poskytovateli vzdělání a jednotlivými školami. Organizaci na celostátní úrovni zajišťuje Finská síť dětských kulturních center (koordinátorka sítě může být kontaktována na adrese saara.vesikansa@tamperere.fi). Za realizaci v rámci národního programu základního vzdělání odpovídá Finská národní rada pro vzdělávání

a jeho uplatňování v rámci národní politiky řídí Ministerstvo školství a kultury (definováním kulturní politiky).

V současnosti rozvíjený projekt Kulturní skok (2015-2016) podporuje Ministerstvo školství a kultury. Kulturní skok vytváří metodiky a poskytuje školení v oblasti kultury a vzdělávání na celonárodní úrovni. Cílem tohoto projektu je nabídnout každé samosprávě nástroje k vytváření plánů uměleckého vzdělávání pro školy a ke zvýšení kulturních kompetencí dětí a mládeže.

Iniciativa

- * **Různé osoby (neformální skupiny jednotlivců)**
- * **Spojení odpovědností: více než jedna organizace (partnerství formálních skupin a organizací)**

Web

www.lastenkulttuuri.fi (finsky, anglické shrnutí)

Doporučení

Plán kulturního vzdělávání ukazuje, že dobrá praxe nemusí být nutně nákladná a složitě uplatnitelná. Na začátku je nejdůležitější vize společně sdílená kulturním a vzdělávacím sektorem. Pro vytvoření plně funkčního plánu, který uspokojí potřeby škol a dětí, je naprosto zásadní spolupráce mezi různými sektory v regionu.

Kulturní vzdělávání hraje ve finských školách důležitou roli bez ohledu na to, zda je, nebo není Plán kulturního vzdělávání volitelným doplňkem školních vzdělávacích programů. Nicméně ucelené kulturní vzdělávání má dopad na celé věkové skupiny. Tím zvyšuje rovné příležitosti k učení a účasti v kulturních aktivitách a kulturním institucím přináší nové publikum. Finské kulturní instituce a kulturní aktéři jsou díky dlouhodobého uplatňování Plánu kulturního vzdělávání nyní lépe vybaveni k tomu, aby brali v úvahu potřeby škol. Školy jako účastníci stejného systematického procesu mohou využívat veškerých možností, které nabízejí rozmanití kulturní aktéři v regionu. Plán uměleckého vzdělávání podporuje učitele, aby s žáky častěji navštěvovali místní kulturní instituce a zajímavosti. Systematické kulturní vzdělávání může také mít pozitivní účinek na ekonomickou situaci regionálních umělců, kulturních institucí a dalších aktérů.

Měl by být učiněn pokus o vytvoření zprávy o způsobech kulturního vzdělávání v jednotlivých členských státech EU. Jednotlivé státy by měly být podpořeny při ustavení ucelené spolupráce mezi sektory vzdělávání a kultury a jejich představiteli. Tímto způsobem může být dále rozvíjeno systematické kulturní vzdělávání ve školách. Proto by měla Evropská komise vyvinout speciální úsilí k podpoře dialogu mezi národními a evropskými autoritami a experty v oblasti kultury a vzdělávání, aby mohly být sdíleny dobré praxe a hledána nová a inovativní řešení v oblasti kulturního vzdělávání. Finská zkušenost a znalost s dlouhodobým celonárodním rozvojem uměleckého vzdělávání je k dispozici ostatním členům Evropské unie.

FRANCIE

A) MÍSTNÍ ÚMLUVA O UMĚLECKÉM A KULTURNÍM VZDĚLÁVÁNÍ VE ŠKOLÁCH V ROUENU

Obecné informace

Trvání

2015-2017.

Dohoda o partnerství mezi státem a samosprávou je podepsaná na tři roky. Pokud budou výsledky jejího zhodnocení dobré, může být opakovaně obnovována.

Místní program je složený z projektů na třech úrovních a s délkou trvání od dvanácti hodin v rámci jedné třídy až do více než sta hodin ročně na celé škole.

Popis

Rouen je město se sto deseti tisíci obyvateli ležící severozápadně od Paříže. Místní úmluva o uměleckém a kulturním vzdělávání je národním programem, který je rozvíjen společně s městem nebo sdružením místních samospráv. Má zprostředkovat mládeži kontakt s uměleckými díly a blíže je obeznámit s uměleckou praxí.

Nyní v celé Francii existuje tři sta místních úmluv o kulturním a uměleckém vzdělávání. Každá přitom vychází z rozboru místních podmínek a má specifickou podobu.

Rouenská úmluva se zaměřuje na školáky od tří do deseti let. Díky tomuto programu zde každoročně téměř třetina žáků a žaček škol v této věkové skupině získá kontakt s uměleckými díly a blíže se obeznámí s uměleckou praxí. To znamená, že na konci tříletého období absolvují všichni školáci v Rouenu tento umělecký a kulturní program.

Do projektů jsou zapojeni všichni kulturní aktéři ve městě a jeho okolí. Děti objevují různé oblasti kultury od historických památek po uměleckou tvorbu. Kulturní projekty jsou rozvíjeny dětmi v rámci vyučování i po škole. Projektů se účastní učitelé a vzdělavatelé ze škol i z oblasti mimoškolních aktivit.

* Opatření a program kulturní politiky:

Místní úmluva o uměleckém a kulturním vzdělávání je národním programem, který je rozvíjen společně s městem nebo sdružením místních samospráv.

* Projekt:

V každé lokalitě je projekt rozvíjen společně všemi partnery jako harmonogram, který zohlední věk dětí a mládeže.

* Síť a partnerství:

Partnerství mezi rozdílnými úrovněmi veřejné správy (místní a státní) má za cíl rozvíjet důsledně strategický postup. Existuje zde také síť terénních pracovníků, včetně učitelů, vzdělavatelů, umělců a místních odborníků v oblasti kultury.

Proč je tento příklad důležitý?

Tento projekt je příkladem dobré spolupráce mezi státní správou a samosprávou při rozvoji místních politik v oblastech uměleckého a kulturního vzdělávání. Ministerstva školství a kultury a samosprávy spolupracují na umělecké a kulturní nabídce pro každého žáka v rámci základní školy i během mimoškolních aktivit.

K dispozici jsou tři typy harmonogramu programu:

- * Jedno- až dvoudenní zážitkový kurz v oblasti umělecké tvorby nebo památek;
- * Patnáctihodinový projekt uskutečněný ve spolupráci s kulturní institucí nebo organizací;
- * Celoroční rezidenční pobyty umělců ve školách.

Tyto typy také pro učitele znamenají cestu, jak začít sám s malým projektem a postupně společně s dalšími učiteli, vzdělavateli a mimoškolními partnery z umělecké a kulturní oblasti rozvíjet ambicióznější projekty.

Klíčová kompetence

Jak se tento příklad dobré praxe vztahuje a přispívá ke „Klíčové kompetenci kulturní povědomí a vyjádření“?

Děti rozvíjejí své kulturní povědomí v přímém kontaktu s uměleckými díly a své umělecké vyjadřování tvorbou společně s umělci. Při každém projektu si také rozšíří znalosti o umění.

Ve Francii existují tři pilíře uměleckého vzdělávání (viz níže), které odpovídají třem částem uměleckého a kulturního projektu.

Kultura

Ke kterým dovednostem se tento příklad dobré praxe vztahuje?

- * Produkce a tvorba umění
- * Percepce / analyzování uměleckých děl
- * Reflexe umění a kultury (produkce společně s percepcí), např. znalostí dějin umění

Ke kterým aspektům kultury se tento příklad dobré praxe vztahuje?

- * Umění (např. vizuální umění, hudba, tanec, literatura, drama):
Všechna.
- * Užité umění a design (např. dekorativní umění, architektura, móda):
Architektura.
- * Dědictví, historie a tradice (např. tkaní, řezbářství, šperkařství, náboženské tradice, vypravěčství):
Historické památky.

Cílové skupiny

- * Děti a mládež jsou hlavní cílovou skupinou.
- * Rodiče a rodiny jsou také součástí programu, ale jako vedlejší cílová skupina.

Popis

Program je určený rouenským předškolákům a školákům od tří do deseti let, především ze sociálně vyloučených lokalit.

Na konci každého školního roku se koná malá přehlídka, kde mohou rodiče vidět, co děti v programu vytvořily.

Cíle

Obecné poslání a cíle

Program má potvrdit, že umělecké a kulturní vzdělávání dětí je v Rouenu prioritou. Hlavním cílem programu je nabídnout umělecké a kulturní využití všem školákům během vyučování i v mimoškolních aktivitách.

Co umožní tato praxe zlepšit cílovým skupinám?

✍ Dovednosti

Umět vytvořit menší umělecké dílo a vyjádřit svůj úsudek o umění.

✍ Znalosti

Názvosloví uměleckých technik a dějin umění a jejich propojení se školní výukou.

✍ Postoje

Umět naslouchat a vyjadřovat se v rámci kolektivního procesu.

Klíčové aktéři

Z jaké oblasti pocházejí lidé, kteří zodpovídají za tento příklad dobré praxe?

Program dohromady navrhují institucionální aktéři, představitelé samosprávy a představitelé veřejných služeb poskytovaných státem (ministerstva školství a kultury). V rámci programu si své akce navrhují terénní pracovníci, učitelé, vzdělavatelé ve škole a v mimoškolní oblasti, odborníci z oblasti kultury (zástupci organizací a nezávislí umělci).

Formální vzdělávací systém a školy

Vztahuje se tento příklad dobré praxe nějak k systému formálního vzdělávání?

Tato dobrá praxe se vztahuje k francouzskému formálnímu vzdělávacímu systému. Ministerstvo školství je jedním z institucionálních partnerů programu. Místní úřady ministerstva pomáhají učitelům navrhovat jejich vlastní projekty a potvrzují a vyhodnocují jejich aktivity.

Celá škola je zapojená do projektu rezidenčních pobytů umělců ve školách.

Učitelé se domlouvají na aktivitách zařazených do výuky s partnery z oblasti kultury.

Pokud je tento příklad dobré praxe napojen na formální vzdělávací systém, jak se vztahuje ke školnímu vzdělávacímu programu?

Tato dobrá praxe souvisí se školním vzdělávacím programem v několika ohledech. Zaprvé, všechny umělecké a kulturní projekty musí být provedeny učiteli během vyučování a jsou spojeny s různými předměty vzdělávacího programu (literatura, jazyky, historie, atd.).

Za druhé, umělecké a kulturní projekty souvisejí s výukou dějin umění, která je součástí školních vzdělávacích programů.

Za třetí, ministerstvo školství také navrhlo zvláštní vzdělávací program k užšímu propojení uměleckého a kulturního vzdělávání se školním vyučováním.

Pokud jsou do příkladu zapojeny školy, je základem jejich zapojení psaný / formální dokument (ŠVP)?

Školy se programu účastní na základě formálního vzdělávacího programu uměleckého a kulturního vzdělávání sestaveného v roce 2015.

Informace

Zajištění a hodnocení kvality

Kvalita je zajišťována a hodnocena pomocí nástrojů k získávání informací z každé úrovně programu. Učitelé jsou žádáni o vyplnění dotazníku a také se setkávají a hodnotí své výsledky společně s odborníky z oblasti kultury. Evaluace je jedním z bodů dialogu jednotlivých úrovní veřejné správy.

Zohledňovány jsou tyto indikátory:

- * **Všechny děti se mohou účastnit programu přinejmenším jednou během svých raných školních let.**
- * **Přednost mají děti žijící ve vyloučených lokalitách.**
- * **Kvalita činností, které musí být rozvíjeny s partnery z oblasti kultury v souladu se třemi pilíři francouzského vzdělávacího systému.**
- * **Schopnost učitelů vykonávat různé typy činností.**
Dopad projektu na děti je zjišťován jen empiricky.

Zdroje

Veřejné. Náklady jsou hrazeny městem a státní správou (ministerstva školství a kultury). Personál projektu je složen z volených zastupitelů a zaměstnanců každého z partnerů.

Organizace a vedení

Veřejná správa. Vedení projektu je založeno na dialogu mezi samosprávami a ministerstvy v rámci politických pracovních skupin a technických pracovních skupin.

Iniciativa

- * **Politici, veřejná správa, tvůrci politik, vláda**
Tento místní program je výsledkem společné iniciativy státní správy a místních politiků.

Web

<http://www.culturecommunication.gouv.fr/Politiques-ministerielles/Education-artistique-et-culturelle> (francouzsky, anglicky a španělsky)

Doporučení

1. Místní strategie pro umělecké a kulturní vzdělávání musí být důsledná a musí být společně navržena všemi zúčastněnými stranami.
2. Víceleté programy musí umožnit, aby se všechny děti mohly účastnit uměleckých a kulturních projektů a aby si mohly vědomě určovat svou vlastní cestu uměleckým a kulturním vzděláváním.
3. Programy se musí soustředit na mládež, která má ze sociálních, ekonomických nebo geografických důvodů omezený přístup ke kultuře.
4. Průběh uměleckého a kulturního vzdělávání musí být soustavně rozvíjen jak v rámci školní výuky, tak v mimoškolních aktivitách.
5. Umělecké a kulturní vzdělávání musí zahrnovat i další vzdělávání a školení učitelů a vzdělavatelů v mimoškolní oblasti. Tato příprava musí přímo souviset s projektem a přispívat k vytvoření sítě učitelů a vzdělavatelů.
6. Projekty uměleckého a kulturního vzdělávání musí být rozvíjeny prostřednictvím partnerství mezi učiteli, vzdělavateli a umělci a odborníky v oblasti kultury.
7. Projekty musí rozvíjet tři pilíře uměleckého a kulturního vzdělávání: kontakt s uměleckými díly, zapojení do umělecké tvorby a osvojení si znalostí.

B) MÍSTNÍ ÚMLUVA O UMĚLECKÉM A KULTURNÍM VZDĚLÁNÍ SDRUŽENÍ MÍSTNÍCH SAMOSPRÁV FÉCAMPU

Obecné informace

Trvání

2013-2016.

Dohoda o partnerství mezi státem a místními samosprávami je podepsaná na tři školní roky. Pokud budou výsledky jejího zhodnocení dobré, může být opakovaně obnovována.

Místní program je složený z harmonogramu týkajícího se tématu pěti smyslů a smyslů jiných lidí. Projektu se účastní třídy ze základních a středních škol a skupin ze specifických institucí prostřednictvím akcí v rozsahu od 12 do 30 hodin.

Popis

Fécamp je území s městskými a venkovskými oblastmi severozápadně od Paříže, s celkovým počtem třicet tisíc obyvatel. Místní úmluva o uměleckém a kulturním vzdělávání je národním programem, který je rozvíjen společně s městem nebo sdružením místních samospráv. Má zprostředkovat mládeži kontakt s uměleckými díly a blíže je obeznámit s uměleckou praxí.

Nyní v celé Francii existuje tři sta místních úmluv o kulturním a uměleckém vzdělávání. Každá přitom vychází z rozboru místních podmínek a má tak specifickou podobu. Cílovou skupinou ve Fécampu a okolí jsou děti a mládež od tří do osmnácti let: školky a základní a střední školy, sociální a zdravotnická centra pečující o lidi se zdravotním znevýhodněním, instituce starající se o mládež ve státní péči a mladistvé delikventy. Díky tomuto programu zde každoročně téměř tři sta dětí a dospívajících získá kontakt s uměleckými díly a blíže se obeznámí s uměleckou praxí.

Program pomáhá mládeži uvědomit si, co je to rozmanitost a co znevýhodnění. Programu se účastní také učitelé a vzdělavatelé. Všechna zúčastněná mládež pracuje na stejném tématu, se stejným kulturním partnerem a také se společně účastní závěrečné oslavy.

Díky víceleté úmluvě se program může zameřit na veškeré mladé lidi z této oblasti – bez ohledu na jejich konkrétní situaci – a nabídnout jim setkání s uměním. Kulturní projekty jsou soustavně rozvíjeny tak, aby provázely děti a mládež od školky až po ukončení střední školy.

Do projektu jsou zapojeni také někteří místní poskytovatelé kulturních služeb, např. divadla. Mládež se tak blíže seznamí s umělci díky projektu rezidenčních pobytů umělců na školách. Každý rok se přitom mění umělecká oblast, na kterou je program zaměřený (např. tanec, loutkové divadlo, atd.).

* Opatření a program kulturní politiky:

Místní úmluva o uměleckém a kulturním vzdělávání je národním programem, který je rozvíjen společně s městem nebo sdružením místních samospráv.

* Projekt:

V každé lokalitě je projekt rozvíjen společně všemi partnery jako harmonogram, který zohlední věk dětí a mládeže.

* Síť a partnerství:

Partnerství mezi rozdílnými úrovněmi veřejné správy (místní a státní) má za cíl rozvíjet důsledně strategický postup. Existuje zde také síť terénních pracovníků, včetně učitelů, vzdělavatelů, umělců a místních odborníků v oblasti kultury.

Proč je tento příklad důležitý?

Tento projekt je příkladem dobré spolupráce mezi státní správou a samosprávou při rozvoji místních politik v oblastech uměleckého a kulturního vzdělávání.

Ministerstva školství a kultury a samosprávy spolupracují na umělecké a kulturní nabídce pro každého žáka v rámci základní školy i během mimoškolních aktivit.

Průběh programu je založený na přítomnosti rezidenčního umělce v dané lokalitě a začíná školením pro učitele, edukátory a místní kulturní pracovníky.

Klíčová kompetence

Jak se tento příklad dobré praxe vztahuje a přispívá ke „Klíčové kompetenci kulturní povědomí a vyjádření“?

Děti rozvíjejí své kulturní povědomí v přímém kontaktu s uměleckými díly a své umělecké vyjadřování tvorbou společně s umělci. Při každém projektu si také rozšíří znalosti o umění.

Ve Francii existují tři pilíře uměleckého vzdělávání (viz níže), které odpovídají třem částem uměleckého a kulturního projektu.

Kultura

Ke kterým dovednostem se tento příklad dobré praxe vztahuje?

- * Produkce a tvorba umění
- * Percepce / analyzování uměleckých děl
- * Reflexe umění a kultury (produkce společně s percepcí) např. znalostí dějin umění

Ke kterým aspektům kultury se tento příklad dobré praxe vztahuje?

- * Umění (např. vizuální umění, hudba, tanec, literatura, divadlo), také loutkové divadlo

Cílové skupiny

- * Děti a mládež jsou hlavní cílovou skupinou.
- * Rodiče a rodiny jsou také zapojeni, ale jako vedlejší cílová skupina.

Popis

Cílovou skupinou jsou děti a mládež od školek po střední školu (od tří do osmnácti let), mládež s tělesným znevýhodněním, ve státní péči nebo mladiství z nápravných zařízení ve Fécampu a okolních městech. V centru pozornosti je především mládež v těžké životní situaci a ze sociálně vyloučených lokalit. Na konci každého školního roku se koná malá slavnost, kde děti představují své výtvary. Pozvané jsou také rodiny, aby se seznámily s výsledky svých dětí v rámci programu.

Cíle**Obecné poslání a cíle**

Program má potvrdit, že umělecké a kulturní vzdělávání dětí je ve Fécampu a okolí prioritou.

Hlavním cílem programu je nabídnout mládeži umělecké a kulturní využití po celou dobu základního a středního vzdělání, zejména pak těm žijícím v obtížných podmínkách.

Dalším obecným cílem programu je usnadnit setkání mezi dětmi z běžných škol a ze speciálních zařízení prostřednictvím uměleckých a kulturních projektů založených na tematice smyslového vnímání a vzájemném porozumění.

Co umožní tato praxe zlepšit cílovým skupinám?

✍ Dovednosti:

Umět vytvořit menší umělecké dílo a vyjádřit svůj úsudek o umění.

✍ Znalosti:

Názvosloví uměleckých technik a dějin umění a jejich propojení se školní výukou.

✍ Postoje:

Umět naslouchat a vyjadřovat se v rámci kolektivního procesu.

Klíčové aktéři

Z jaké oblasti pocházejí lidé, kteří zodpovídají za tento příklad dobré praxe?

Program dohromady navrhují institucionální aktéři, město Fécamp, sdružení místních samospráv a představitelé veřejných služeb poskytovaných státem (ministerstva školství a kultury).

Terénní pracovníci, učitelé, vzdělavatelé a umělecké týmy si v rámci programu navrhnou své vlastní akce.

Formální vzdělávací systém a školy

Vztahuje se tento příklad dobré praxe nějak k systému formálního vzdělávání?

Tato dobrá praxe se vztahuje k formálnímu vzdělávacímu systému. Ministerstvo školství je jedním z institucionálních partnerů programu. Místní úřady ministerstva pomáhají učitelům navrhovat jejich vlastní projekty a potvrzují a vyhodnocují jejich aktivity. Učitelé se domlouvají na aktivitách zařazených do výuky s partnery z oblasti kultury.

Pokud je tento příklad dobré praxe napojen na formální vzdělávací systém, jak se vztahuje ke školnímu vzdělávacímu programu?

Tato dobrá praxe souvisí se školním vzdělávacím programem v několika ohledech. Zaprvé, všechny umělecké a kulturní projekty musí být provedeny učiteli během vyučování a jsou spojeny s různými předměty vzdělávacího programu (literatura, jazyky, historie, atd.).

Za druhé, umělecké a kulturní projekty souvisejí s výukou dějin umění, která je součástí školních vzdělávacích programů.

Za třetí, Ministerstvo školství také navrhlo zvláštní vzdělávací program k užšímu propojení uměleckého a kulturního vzdělávání se školním vyučováním.

Pokud jsou do příkladu zapojeny školy, je základem jejich zapojení psaný / formální dokument (ŠVP)?

Školy se programu účastní na základě formálního vzdělávacího programu uměleckého a kulturního vzdělávání sestaveného v roce 2015.

Informace

Zajištění a hodnocení kvality

Kvalita je zajišťována a hodnocena pomocí nástrojů k získávání informací z každé úrovně programu. Učitelé jsou žádáni o vyplnění dotazníku a také se setkávají a vzá-

jemně hodnotní své výsledky společně s odborníky z oblasti kultury. Evaluace je jedním z bodů dialogu jednotlivých úrovní veřejné správy.

Zohledňovány jsou tyto indikátory:

- * Všechny děti se mohou účastnit programu přinejmenším jednou během svých školních let.
- * Přednost mají děti žijící ve vyloučených lokalitách.
- * Kvalita činností, které musí být rozvíjeny s partnery z oblasti kultury v souladu se třemi pilíři francouzského vzdělávacího systému.
- * Schopnost učitelů a vzdělavatelů uskutečňovat projekty mezi jednotlivými setkáními s umělci.
Dopad projektu na děti je zjišťován jen empiricky.

Zdroje

Veřejné. Náklady jsou hrazeny městem, sdružením místních samospráv a státní správou (ministerstva školství a kultury). Personál projektu je složený z volených zastupitelů a zaměstnanců každého z partnerů.

Organizace a vedení

Veřejná správa. Vedení projektu je založeno na dialogu mezi městem, sdružením místních samospráv a ministerstvy v rámci politických pracovních skupin a technických pracovních skupin.

Iniciativa

- * **Politici, veřejná správa, tvůrci politik, vláda**

Tento místní program je výsledkem společné iniciativy státní správy a místních politiků a političek.

Web

<http://www.culturecommunication.gouv.fr/Politiques-ministerielles/Education-artistique-et-culturelle> (francouzsky, anglicky a španělsky)

Doporučení

1. Místní strategie pro umělecké a kulturní vzdělávání musí být důsledná a musí být společně navržena všemi zúčastněnými stranami.
2. Víceleté programy musí umožnit, aby se všechny děti mohly účastnit uměleckých a kulturních projektů a aby si mohly vědomě určovat svou vlastní cestu uměleckým a kulturním vzděláváním.
3. Programy se musí soustředit na mládež, která má ze sociálních, ekonomických nebo geografických důvodů omezený přístup ke kultuře.
4. Průběh uměleckého a kulturního vzdělávání musí být soustavně rozvíjen od školky po střední školu.
5. Umělecké a kulturní vzdělávání musí zahrnovat i další vzdělávání a školení učitelů a vzdělavatelů. Tato průprava musí přímo souviset s projektem a přispívat k vytvoření sítě učitelů a vzdělavatelů.
6. Projekty uměleckého a kulturního vzdělávání musí být rozvíjeny prostřednictvím partnerství mezi učiteli, vzdělavateli a umělci a odborníky v oblasti kultury.
7. Projekty musí rozvíjet tři pilíře uměleckého a kulturního vzdělávání: kontakt s uměleckými díly, zapojení do umělecké tvorby a osvojení si znalostí.

CHORVATSKO

BATOH (PLNÝ) KULTURY

Obecné informace

Trvání

Veřejná výzva jednou za rok – program běží nepřetržitě po celý kalendářní rok.

Popis

Batoh (plný) kultury je součástí vládní politiky pro školky a základní i střední školy, jeho příjemci jsou proto tříleté děti a školáci od 6 do 18 let. Program společně iniciovalo Ministerstvo kultury Chorvatské republiky a Ministerstvo vědy, vzdělání a sportu Chorvatské republiky a je společnou investicí v oblastech vzdělávání a kultury na národní úrovni.

- * **Opatření a program kulturní politiky**
- * **Projekt**

Proč je tento příklad důležitý?

Je to první program svého druhu v Chorvatsku přizpůsobený potřebám regionů a územních samosprávných celků. Ministerstvo kultury i Ministerstvo vědy, vzdělání a sportu vydávají základní doporučení k implementaci programu.

Klíčová kompetence

Jak se tento příklad dobré praxe vztahuje a přispívá ke „Klíčové kompetenci kulturní povědomí a vyjádření“?

Program slouží výhradně podpoře uměleckého a kulturního vzdělávání. Má ovšem širokou škálu dalších možných dopadů, jelikož zvyšuje kulturní povědomí a vyjádření, především svým zaměřením na ty, kteří to potřebují nejvíc – na místní komunity, které trpí odloučením kvůli špatné dopravní dostupnosti a velké vzdálenosti od větších měst. Projekt zapojuje profesionální umělce a studenty, kteří velmi často nemohou najít uplatnění. Rozvíjením uměleckého a kulturního vzdělávání projekt podporuje vznik možných budoucích inovativních postupů ve všech oblastech společnosti.

Kultura

Ke kterým dovednostem se tento příklad dobré praxe vztahuje?

- * **Produkce a tvorba:**
výtvarné umění, architektura, design, divadlo, tanec, kinematografie.
- * **Percepce / analyzování:**
literatura, vizuální umění, performativní postupy.
- * **Reflexe umění a kultury (produkce společně s percepcí):**
rozvoj kritického myšlení, zvýšení důležitosti výše zmíněných disciplin.

Ke kterým aspektům kultury se tento příklad dobré praxe vztahuje?

- * Umění (např. vizuální umění, hudba, tanec, literatura, drama)
- * Užité umění a design (např. dekorativní umění, architektura, móda): hlavně dekorativní umění, architektura, veřejné prostory, móda
- * Média (např. film, televize, noviny, internet)
- * Dědictví, historie a tradice (např. tkaní, řezbářství, šperkařství, náboženské tradice, vypravěčství)
- * subkultury a odlišné kultury (např. hip-hopová kultura, romská kultura, urbánní kultura, kultury imigrantů):
hlavně hip-hopová kultura, urbánní kultura.
- * Interdisciplinarita: příspěvek umění a kultury k dalším tématům a oblastem (např. životní prostředí, společenské klima, sociální začleňování, zdraví, aktivní životní styl, sport):
hlavně životní prostředí, společenské klima, sociální začleňování.

Cílové skupiny

- * Děti a mládež
- * Rodiče a rodiny
- * Senioři
- * Organizace (nevládní neziskové organizace, soukromé společnosti a obchody, kreativní průmysly, podnikatelé, zastupitelé, atd.)

Popis

Batoh (plný) kultury je součástí vládní politiky pro školky a základní i střední školy a jeho příjemci jsou proto tříleté děti a školáci od 6 do 18 let.

Cíle

Obecné poslání a cíle

Tento program poskytuje dětem a mládeži přístup k umění a kultuře, sblízuje je s nimi, rozvíjí jejich estetické citění a obecně zvyšuje jejich vnímavost vůči umění a kultuře. Školáci jsou prakticky vedeni k pozitivnímu přístupu ke všem typům umění a kultury.

Co umožní tato praxe zlepšit cílovým skupinám?

✓ Dovednosti

Cílová skupina by se měla zlepšit ve čtení, psaní, natáčení filmů, hudbě, tanci, kreslení a vizuální kultuře, herectví, tvořivém vyjadřování, designu, divadle a hraní si.

Účastníci programu by také měli získat znalosti v oblasti umění a kultury, zejména kulturního dědictví, literatury, hudby, divadla, tance, filmu a publicistiky.

Zároveň chce projekt rozvíjet obecné porozumění umění a kultuře, vyjadřování kreativity a individuality, posilovat kritické myšlení, schopnost řešit problémy a podporovat inovativní přístupy a sociální dovednosti.

Klíčoví aktéři

Z jaké oblasti pocházejí lidé, kteří zodpovídají za tento příklad dobré praxe?

Specifičnost tohoto projektu tkví ve spolupráci s uměleckými akademii a jejich studenty, kteří se účastní workshopů pro děti a mládež a to v rámci programů, kte-

ré vytvořili ve spolupráci se svými přednášejícími. Vzhledem ke svému věku mohou studenti s dětmi a mládeží najít společnou řeč, motivovat k větší vnímavosti umění a kultury a pomoci jim rozvinout pozitivní přístup ke všem typům umění a kultury. Batoh (plný) kultury je společnou investicí v oblasti školství a oblasti kultury na národní i místní úrovni, která zahrnuje všechny kraje a města.

Program zapojuje nevládní neziskové organizace, umělecké organizace, veřejné instituce jako muzea, profesionální umělce, profesionály na volné noze, iniciativy v oblasti kreativního průmyslu a designéry.

Formální vzdělávací systém a školy

Vztahuje se tento příklad dobré praxe nějak k systému formálního vzdělávání?

Dosažení cílů národního vzdělávacího programu:

* **Obsah musí být sladěn s cíli národního vzdělávacího programu, včetně jeho specifických oblastí.**

* **„Zaměření na kvalitu“ znamená, že je dětem nabízen umělecký a kulturní program na vysoké úrovni, který odpovídá profesionálním standardům.**

Programy vytvářejí a implementují odborníci a profesionálové z různých uměleckých oborů (literární tvorba, výtvarné umění, divadlo, hudba, tanec, film a další obory), stejně jako studenti uměleckých akademií.

Pokud je tento příklad dobré praxe napojen na formální vzdělávací systém, jak se vztahuje ke školnímu vzdělávacímu programu?

Pravidelnost v implementaci programu:

Program musí být realizován pravidelně v každé třídě a v každém školním roce.

V první fázi je Batoh určen školám a školám, které jsou vzdálenější od center, a pro něž jsou kulturní i umělecké programy hůře dostupné.

Tento program není přímo zahrnut do kurikula, nicméně jej vylepšuje.

Pokud jsou do příkladu zapojeny školy, je základem jejich zapojení psaný / formální dokument (ŠVP)?

Spolupráce kultura – škola:

Školy a kulturní sektor musí na všech úrovních úzce spolupracovat. Školy musí být zahrnuty do programu a musí jim být poskytnut plán předpokládaných aktivit.

Rozdělení rolí:

Mezi školami a kulturním sektorem.

Místní rovina odpovědnosti (kompetencí) a zapojení:

Odpovědnost spočívá na jednotlivých školách. Odpovědné jsou také kraje a města zahrnutá do programu, aby bylo posíleno začlenění všech stran a tím snadněji usku- tečněny lokální varianty Batohu (plného) kultury.

Informace

Zdroje

Program mají na starosti zaměstnanci Ředitelství pro rozvoj kultury a umění, v programu Batoh (plný) kultury. Projekt financuje Ministerstvo kultury ze svého ročního rozpočtu.

Organizace a vedení

Veřejnou institucí – Ministerstvem kultury Chorvatské republiky. Existuje speciální dohoda s Ministerstvem vědy, vzdělání a sportu.

Iniciativa

- * Politici, veřejná správa, tvůrci politik, vláda

Web

<http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=10093> (anglicky)

<http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=10094> (anglicky)

Doporučení

- * Přinášejte kulturu do malých komunit.
- * Poučte se z tohoto příkladu, jak dobře využívat veřejných prostředků.
- * Rozvíjejte strategický přístup ke kulturní politice pro umělecké a kulturní vzdělávání.
- * Zapojte místní komunity a menší města a obce do rozvoje projektu.
- * Věnujte se zranitelným skupinám.
- * Seznamte se s různými projekty EU a objevte tak další zdroje financování (např. sociální fondy).
- * Zajistěte kontinuitu projektu a jeho rozšíření od dětí po skupinu 55+.
- * Vytvářejte projekty se sociálními dopady (jako je podpora profesionálních umělců, kteří mohou pomocí tohoto programu najít práci jako učitelé uměleckých předmětů).
- * Zvyšujte povědomí o důležitosti formálního a neformálního vzdělávání.

IRSKO

PORTÁL „ARTS IN EDUCATION“

Obecné informace

Portál byl spuštěn 19. května 2015.

Popis

Získ prostředků na základě politického opatření.

- * Opatření a program kulturní politiky
- * Pomůcka (např. hardware, software, nástroj)

Proč je tento příklad důležitý?

Jde o první počín svého druhu: resort umění a školství spolupracoval na vytvoření online nástroje pro učitele a umělce na základě Úmluvy o uměleckém vzdělávání 2013 (Arts-in-Education Charter 2013).

Klíčová kompetence

Jak se tento příklad dobré praxe vztahuje a přispívá ke „Klíčové kompetenci kulturní povědomí a vyjádření“?

Tento příklad odpovídá specificky uměleckým kompetencím popsáným v Úmluvě o uměleckém vzdělávání 2013. Umožňuje studentům sociální rozvoj a vzdělání ve smyslu německého pojmu Bildung (jako obecného a celkového procesu sebeutváření).

Kultura

Ke kterým dovednostem se tento příklad dobré praxe vztahuje?

- * Reflexe umění a kultury (produkce společně s percepcí)

Ke kterým aspektům kultury se tento příklad dobré praxe vztahuje?

- * Umění (např. vizuální umění, hudba, tanec, literatura, drama)
- * Užité umění a design (např. dekorativní umění, architektura, móda)
- * Média (např. film, televize, noviny, internet)
- * Dědictví, historie a tradice (např. tkaní, řezbářství, šperkařství, náboženské tradice, vypravěčství)

Cílové skupiny

- * Děti a mládež

Popis

- * Umělci
- * Učitelé
- * Kulturní a umělecký sektor

Cíle

Obecné poslání a cíle

Otevřít dialog mezi umělci a učiteli prostřednictvím specifického internetového portálu. Jde o výsledek Úmluvy o uměleckém vzdělávání, uzavřené v roce 2013. Jde o první iniciativu svého druhu v Irsku.

Co umožní tato praxe zlepšit cílovým skupinám?

✓ Dovednosti

Využití potenciálu umění pro mezioborovou výchovu.

✓ Znalosti

Umožní umění přispět k hlavnímu vzdělávacímu proudu v irských školách.

✓ Postoje

Posílí hodnotu umění v hlavním vzdělávacím proudu v Irsku.

Klíčoví aktéři

Z jaké oblasti pocházejí lidé, kteří zodpovídají za tento příklad dobré praxe?

- * Ministerstvo regionálního rozvoje, venkova, umění a Gaeltachtu a Ministerstvo školství a dovedností
- * Umělecká rada Irsku, přispěvatelé z Rady národních kulturních institucí a její podkomise pro vzdělávání, komunitní život a osvětovou činnost (Education, Community and Outreach Group)
- * Řídící skupina/implementační skupina pro Úmluvu o uměleckém vzdělávání

Formální vzdělávací systém a školy

Vztahuje se tento příklad dobré praxe nějak k systému formálního vzdělávání?

Ano. Portál „Arts in Education“ nabízí příklady projektů a iniciativ, které reflektují vztahy mezi uměním a vzděláváním. „Jde o vytváření komunity založené na praxi mezi uměním a vzděláváním a také o poskytování místa, kde se mohou umělci a učitelé vzájemně podporovat a inspirovat.“

Pokud je tento příklad dobré praxe napojen na formální vzdělávací systém, jak se vztahuje ke školnímu vzdělávacímu programu?

Tato iniciativa ukazuje příklady toho, jak systém formálního vzdělávání uznává význam umění ve školní výuce dětí. Portál nabízí na svých stránkách množství příkladů z oblasti multimedií, architektury, divadla, občanské odpovědnosti, hudby, řemesel a učení prostřednictvím řemeslné práce a také videokonference.

Pokud jsou do příkladu zapojeny školy, je základem jejich zapojení psaný / formální dokument (ŠVP)?

Ano i ne. Portál vznikl na základě Úmluvy o uměleckém vzdělávání mezi Ministerstvem regionálního rozvoje, venkova, umění a Gaeltachtu a Ministerstvem školství a dovedností. Tyto instituce hledaly způsob spolupráce během speciálně uspořádaných večerů ve školních centrech pro učitele po celém Irsku – což jim umožnilo vzít v úvahu názory učitelů a umělců. Jejich zpětná vazba byla využita při vytváření obsahu portálu, který spravuje společnost Kid's Own: <http://kidsown.ie/launch-of-the-arts-in-education-portal/>.

Informace

Zdroje

Ministerstvo regionálního rozvoje, venkova, umění a Gaeltachtu¹⁵ a Ministerstvo školství a dovedností

Organizace a vedení

Vláda financuje rozvoj portálu.

Iniciativa

- * Politici, veřejná správa, tvůrci politik, vláda
- * Spojení odpovědností: více než jedna organizace (partnerství formálních skupin a organizací)

Web

<http://artsineducation.ie> (anglicky)

Doporučení

Na této iniciativě je vidět, jak politické opatření v oblasti uměleckého vzdělání – v irském případě z roku 2013 – vedlo k nalezení prostředků na podporu uměleckého vzdělávání a vyústilo v založení speciálního portálu „Arts in Education“.

---

¹⁵ V českém překladu používáme aktuální, od května 2016 platný název irského Ministerstva regionálního rozvoje, venkova, umění a Gaeltachtu (Department of regional development, rural affairs, arts and the Gaeltacht). V původním znění byl použit název Ministerstvo pro umění, kulturní dědictví a Gaeltacht (Department of Arts, Heritage and the Gaeltacht).

MĚSTSKÉ BAZARY

Obecné informace

Trvání

Od roku 2011

Popis

Městské bazary patří k několika vzdělávacím programům v oblasti muzejní edukace, které vytváří a realizuje Oddělení základního vzdělávání kyperského Ministerstva školství a kultury. Probíhá v Leventisově městském muzeu v Nikósii, které je moderní institucí, zaznamenávající historii města objektivním a vyváženým způsobem. Tento program se zabývá Nikósijským bazarem během let osmanské nadvlády (1571–1878) a britské kolonizace (1878–1960). V tomto období hrál bazar v životě města ústřední roli. Shromažďovali se zde lidé různých kulturních identit a nakupovali od řemeslníků zboží, aby naplnili své každodenní potřeby. Studenti si prostřednictvím řady kulturních a uměleckých aktivit rozšiřují povědomí o kyperském kulturnímu dědictví a následně mají za úkol vyjádřit své myšlenky a pocity týkající se vztahu mezi jejich vlastní kulturní identitou a minulostí a současností jejich města a jeho kulturním prostředím.

- * **Opatření a program kulturní politiky**
- * **Infrastruktura (např. stavba, prostředí, virtuální platforma)**

Proč je tento příklad důležitý?

Vedle důrazu na myšlenkové podněty a obsahovou nabídku týkající se kulturního dědictví nabízí program možnost vyzkoušet toto všechno v moderním, přátelském a příjemném učebním prostředí doslova na vlastní kůži, což je především velmi účinné a má přímé vzdělávací výsledky.

Klíčová kompetence

Jak se tento příklad dobré praxe vztahuje a přispívá ke „Klíčové kompetenci kulturní povědomí a vyjádření“?

Program rozvíjí znalosti studentů o kyperské kulturní historii a dědictví (tj. kulturní povědomí). Nutí je přemýšlet o kulturním, sociálním a materiálním prostředí své země, reagovat na ně a kriticky je ztvárňovat (mj. prostřednictvím kulturního vyjádření) způsobem, který jim umožní redefinovat to, jak jejich kulturní jednání ovlivňuje jejich bezprostřední okolí.

Kultura

Ke kterým dovednostem se tento příklad dobré praxe vztahuje?

* **Produkce a tvorba:**

Rozvíjí kulturní vyjádření studenta zdokonalováním dovedností při hraní a v modelových rolích (např. řemeslníka prodávajícího zboží na bazaru), při provozování a kom-

ponování hudby (např. vytváření zvuků města) a při kreslení (např. podoby města), atd.

* **Percepce / analyzování:**

Rozvíjí dovednosti studentů vztahující se ke zkoumání kultury, během jejich „interakce“ s výstavami v muzeu, při analyzování a komentování literárních textů jako primárních kulturních zdrojů a při porovnávání minulých a současných kulturních artefaktů.

* **Reflexe umění a kultury (produkce společně s percepcí):**

Podporuje schopnosti studentů znovu se nad věcmi zamyslet a přehodnotit svá stávající přesvědčení i návyky vztahující se k jejich kulturnímu dědictví a kulturnímu prostředí.

Ke kterým aspektům kultury se tento příklad dobré praxe vztahuje?

* **Umění (např. vizuální umění, hudba, tanec, literatura, drama), také kreslení**

* **Užité umění / design (např. dekorativní umění, architektura, móda), také tradiční oblékání, městská architektura nebo vaření**

* **Média (např. film, televize, noviny, internet):**

Studenti sledují film, který spolu s hudbou na pozadí digitálního zobrazení městské architektury (např. lázní) zachycuje různé role existující dříve v bazaru. Vše je sladěno s dobovým kulturním prostředím. Film je natočený z pohledu cestovatele, který popisuje co vidí a s čím se setkává během své návštěvy Nikósie.

* **Dědictví, historie, tradice (např. tkání, řezbářství, šperkařství, náboženské tradice, vypravěčství):**

Program se odvíjí od tématu dříve existujících profesních identit, zejména řemeslníků. V bazaru bývali tkalci, řezbáři, zlatníci, ševci atd. Také se zde setkávali a navzájem spolupracovali lidé s různými náboženskými identitami (pravoslavné, římské a arménské katolíci, muslimové).

* **Interdisciplinarita: příspěvek umění a kultury k dalším tématům a oblastem (např. životní prostředí, společenské klima, sociální začleňování, zdraví, aktivní životní styl, sport):**

Program odkazuje k různým druhům sportu (např. kriketu), které na ostrov přivezli Britové.

Cílové skupiny

- * Děti a mládež
- * Ostatní: školy

Popis

Program je určený žákům 6. tříd (ve věku 11-12 let) základních škol v Nikósii i mimo ni a připravují jej dva muzejní edukátoři nebo učitelé prvního stupně z kyprského Ministerstva školství a kultury.

Cíle

Obecné poslání a cíle

Program má prostřednictvím inspirativních, zábavných, plodných a kreativních zážitků probudit ve studentech kladný vztah k muzeu. Měli by si vážit kulturního dědictví své země, její historie i umění a osvojit si dovednosti a postoje celoživotního učení kulturnímu povědomí a vyjádření.

Co umožní tato praxe zlepšit cílovým skupinám?

✦ Dovednosti

Prozkoumávání základních zdrojů kultury, spolupráce, kritické uvažování, schopnost odezvy, tvořivost.

✦ Znalosti

Znalost historie Kypru.

✦ Postoje

Empatie k různým kulturním identitám, otevřenost a zvědavost vůči kulturám, prožitky města a ocenění jeho estetického rozměru.

Klíčové aktéři

Z jaké oblasti pocházejí lidé, kteří zodpovídají za tento příklad dobré praxe?

Program je organizován Oddělením základního vzdělávání kyperského Ministerstva školství a kultury.

Formální vzdělávací systém a školy

Vztahuje se tento příklad dobré praxe nějak k systému formálního vzdělávání?

Tento program se přímo vztahuje k Oddělení základního vzdělávání kyperského Ministerstva školství a kultury, které je zodpovědné za jeho vývoj a implementaci, konkrétně za produkci vzdělávacích materiálů, výběr škol, které budou součástí programu, atd.

Pokud je tento příklad dobré praxe napojen na formální vzdělávací systém, jak se vztahuje ke školnímu vzdělávacímu programu?

Program je rozvíjen v souladu s formálním vzdělávacím programem pro základní školy a podporuje jeho obecné cíle. Školy jsou vyzvány k účasti na programu ministerstvem prostřednictvím oběžníku. Z tohoto hlediska lze tedy program chápat jako povinný. Jelikož je program velmi oblíbený, jsou každý rok vybrány konkrétní školy, aby se programu měly šanci účastnit všechny školy z Nikósie a okolí.

Pokud jsou do příkladu zapojeny školy, je základem jejich zapojení psaný / formální dokument (ŠVP)?

Školní vzdělávací program se netýká muzejní edukace. Zároveň navrhuje, aby studenti navštívvali důležitá archeologická naleziště i jiné zajímavosti, aktivně se účastnili vzdělávacích programů a vytvářeli interdisciplinární projekty s důrazem na kulturní povědomí.

Informace

Zdroje

Tento program je podporován kyperským Ministerstvem školství a kultury a Nadací A. G. Leventise. Oddělení základního vzdělávání Ministerstva školství a kultury podporuje program přidělením dvou učitelů prvního stupně nebo muzejních edukátorů Leventisovu muzeu. Program podléhá vedení a supervizi kyperské státní inspekce základního vzdělávání.

Organizace a vedení

Program je řízen Oddělením základního vzdělávání kyprského Ministerstva školství a kultury. Jedná se tedy o veřejnou iniciativu.

Iniciativa

* **Vláda**

Web

http://www.moec.gov.cy/dde/programs/mouseiaki_agogi/index.html (v řečtině)

Doporučení

Rozšířením a revizí stávajících aktivit, které jsou založeny na proměnlivosti bez předem daného výsledku, je možné také zapojit studenty, jejichž kulturní identita se liší od identit představovaných v programu. Studenti tak mohou „zažít“ bazar v jeho původní podobě, kdy se zde v míru potkávali a vzájemně interagovali lidé s různými kulturními identitami. Studentům se tak otevřou nové možnosti promyslet a přehodnotit, co znamená odlišnost, a bude tak moci vzniknout mírumilovná společnost vzájemně znávající vzájemné porozumění.

NIZOZEMSKO

A) AŽ ŽIJE UMĚNÍ (LANG LEVE KUNST)

Obecné informace

Trvání

Tři roky: 2013-2016

Popis

Národní víceletý program pro kulturní participaci seniorů, jehož cílem je rozvinout mezisektorovou politiku a infrastrukturu pro spolupráci resortů zdravotnictví, sociální péče a kultury, která povede k odstranění překážek v účasti seniorů v kulturním a uměleckém dění. Má podpořit sdílení znalostí a zkušeností v této oblasti, prozkoumat možnosti finanční spoluúčasti veřejného a soukromého sektoru a napomáhat vytvářet pozitivní obraz umění pro seniory a vytvářeného seniory.

- * **Opatření a program kulturní politiky**
- * **Projekt**
- * **Sít' a partnerství**

Proč je tento příklad důležitý?

Jde o jeden z mála programů zaměřených na kulturní participaci a vzdělávání seniorů, čímž poskytuje v oblasti kultury a umění možnost skutečně celoživotního učení. Jde o příklad úspěšné spolupráce soukromých a vládních zdrojů, ministerstev a dobrovolníků. Také vyústil v evropskou konferenci 21. a 22. května 2015.

Klíčová kompetence

Jak se tento příklad dobré praxe vztahuje a přispívá ke „Klíčové kompetenci kulturní povědomí a vyjádření“?

Jde o příklad, jak vytvářet a podporovat celoživotní umělecké a kulturní vzdělávání mezi seniory a také jak ukázat, že seniory se učí odlišným způsobem než mladší lidé.

Kultura

Ke kterým dovednostem se tento příklad dobré praxe vztahuje?

- * **Produkce a tvorba:**
„Aktivní“ kulturní aktivity pro seniory.
- * **Percepce / analyzování:**
„Pasivní“ kulturní aktivity pro seniory.
- * **Reflexe umění a kultury (produkce společně s percepcí):**
Kulturní aktivity pro seniory.

Ke kterým aspektům kultury se tento příklad dobré praxe vztahuje?

Program je složený ze všech typů uměleckých a kulturních činností. Zaměřuje se na spolupráci mezi zdravotnictvím, oblastí sociální péče a umění a kultury.

- * Umění (např. vizuální umění, hudba, tanec, literatura, drama)
- * Užité umění a design (např. dekorativní umění, architektura, móda)
- * Média (např. film, televize, noviny, internet)
- * Dědictví, historie a tradice (např. tkání, řezbářství, šperkařství, náboženské tradice, vypravěčství)
- * Subkultury a odlišné kultury (např. hip-hopová kultura, romská kultura, urbánní kultura, kultury imigrantů)
- * Interdisciplinarita: příspěvek umění a kultury k dalším tématům a oblastem (např. životní prostředí, společenské klima, sociální inkluze, zdraví, aktivní životní styl, sport)

Cílové skupiny

- * Senioři
- * Organizace (nevládní neziskové organizace, soukromé společnosti a obchody, kreativní průmysly, podnikatelé, zastupitelé, atd.)

Popis

- * Mezinárodní, národní, regionální a místní veřejná správa
- * Mezinárodní a národní tvůrčí politik a programů v oblastí umění a kultury, zdravotnictví a sociální péče
- * Vůdčí osobnosti v oblasti umění a umělečtí pedagogové, kteří chtějí pracovat s cílovou skupinou
- * Umělecké akademie všech disciplín
- * Profesionálové a dobrovolníci z oblasti zdravotní a sociální péče
- * Senioři s přirozenou anebo skrytou touhou zapojit se do umělecké tvorby

Cíle

Obecné posláním a cíle

Realizovat mezisektorovou politiku a infrastrukturu pro spolupráci oblastí zdravotnictví, sociální péče a kultury, která odstraní překážky bránící seniorům v účasti v kulturním a uměleckém dění. Omezit rozdílnosti agend sdílením znalostí a zkušeností v této oblasti. Prozkoumat možnosti finanční spoluúčasti veřejného a soukromého sektoru a napomáhat vytvářet pozitivní obraz umění pro seniory a vytvářeného seniory.

Co umožní tato praxe zlepšit cílovým skupinám?

✓ Dovednosti

Odstranit překážky praktického i uměleckého charakteru, které brání účasti seniorů v kulturním a uměleckém dění.

✓ Znalosti

Sdílet znalosti a nápady týkající se umění se seniory na místní, regionální, národní a evropské úrovni a představovat a propagovat umění seniorů.

✓ Postoje

Uskutečnění společné komunikační strategie k neefektivnějšímu dosažení cílů a pomoc při vytváření pozitivního obrazu umění pro seniory a vytvářeného seniory.

Klíčoví aktéři

Z jaké oblasti pocházejí lidé, kteří zodpovídají za tento příklad dobré praxe?

- * Zakládající partneři programu: Fond Sluytermana van Loo (Fonds Sluyterman van Loo), Nadace RCOAK (Římskokatolický nadační úřad pro chudé seniory – Stichting Roomsch Catholijk Oude Armen Kantoor), Fond pro kulturní participaci (Fonds voor Cultuurparticipatie), Fond VSB, Národní znalostní centrum pro kulturní vzdělávání a amatérské umění (Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst).
- * Smluvní partneři: zakládající partneři spolu s nizozemským Ministerstvem školství, kultury a vědy, Ministerstvem zdravotnictví a sportu a Nizozemskou organizací pro dobrovolnictví (Nederlandse Organisaties Vrijwilligerswerk).

Formální vzdělávací systém a školy

Vztahuje se tento příklad dobré praxe nějak k systému formálního vzdělávání?

Jedním z partnerů programu je Ministerstvo školství, kultury a vědy. Ministerstvo je proto zapojeno do programu svými kompetencemi v oblasti kultury. Program se také zaměřuje na umělecké školy a usiluje o to, aby ve svých vzdělávacích programech pro budoucí učitele umělecké výchovy věnovaly více pozornosti seniorům.

Pokud je tento příklad dobré praxe napojen na formální vzdělávací systém, jak se vztahuje ke školnímu vzdělávacímu programu?

Jak je uvedeno výše, program se zaměřuje na umělecké školy a usiluje o to, aby ve svých vzdělávacích programech pro budoucí učitele umělecké výchovy věnovaly více pozornosti seniorům.

Pokud jsou do příkladu zapojeny školy, je základem jejich zapojení psaný / formální dokument (ŠVP)?

Ne, spíše jde o výzvu uměleckým školám, aby do svých vzdělávacích programů zahrnuly nabídku týkající se seniorů.

Informace

Zdroje

Podpořené projekty mají různé zdroje financování z různých rozpočtů v celkové částce 10 mil. eur během celého období.

Organizace a vedení

Kombinace partnerů z veřejného a soukromého sektoru:

- * Zakládající partneři: Fond Sluytermana van Loo, Nadace RCOAK, Fond pro kulturní participaci, Fond VSB, Národní znalostní centrum pro kulturní vzdělávání a amatérské umění.
- * Přidružení partneři: základní partneři spolu s nizozemským Ministerstvem školství, kultury a vědy, Ministerstvem zdravotnictví a sportu a Nizozemskou organizací pro dobrovolnictví.

Iniciativa

- * **Spojení odpovědností: více než jedna organizace (partnerství formálních skupin a organizací)**

Web

<http://www.lkca.nl/kennisdossiers/ouderen> (nizozemsky)

www.langlevekunst.nl (nizozemsky)

www.longlivearts.eu (anglicky)

Doporučení

Úspěšné partnerství rozmanité skupiny partnerů z veřejné a soukromé sféry musí být založeno na vzájemné důvěře a víře ve společný cíl. Jen tehdy může dojít k pozitivnímu překonání rozdílů v organizaci a v používaných metodách.

Celoživotní učení zahrnuje nejen mladou, aktivní populaci, ale také seniory. Senioři nejenže mají sami z kulturních aktivit prospěch (mohou dát jejich životu smysl a radost), ale jsou navíc příkladem mladším skupinám, neboť ukazují, jaký význam má kulturní participace a učení se prostřednictvím kultury v procesu zdravého a šťastného stárnutí.

B) PROGRAM KVALITNÍHO KULTURNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ (CULTUREDUCATIE MET KWALITEIT)

Obecné informace

Trvání

2013–2020

Popis

Tento národní program má zaručit kvalitu kulturního vzdělávání v základních školách prostřednictvím soudržné celonárodní koncepce a zajistit trvalé začlenění kvalitního kulturního vzdělávání do základního vzdělávání a do kulturních institucí.

Klíčovými aktéry jsou:

- * Státní a místní veřejná správa, rady škol a kulturní instituce,
- * Fond pro kulturní participaci (Fonds voor Cultuurparticipatie), Národní znalostní centrum pro kulturní vzdělávání a amatérské umění (Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst) a Národní ústav pro rozvoj učebních osnov (SLO: Nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling).
- * Opatření a program kulturní politiky
- * Síť a partnerství

Proč je tento příklad důležitý?

Tento program, založený na politickém opatření, je příkladem toho, jak lze na celonárodní úrovni zlepšit kvalitu kulturního vzdělávání dlouhodobým, uceleným a systematickým způsobem.

Klíčová kompetence

Jak se tento příklad dobré praxe vztahuje a přispívá ke „Klíčové kompetenci kulturní povědomí a vyjádření“?

Tato klíčová kompetence zahrnuje schopnost ocenit tvůrčí vyjádření myšlenek, zkušeností a pocitů prostřednictvím řady výrazových prostředků (hudba, divadlo, literatura, výtvarné umění). I když se přesné znění může lišit, základy definice této klíčové kompetence se shodují s formulacemi závazných právních dokumentů nizozemských škol.

Nizozemská legislativa v oblasti vzdělávání určuje tři obecné základní cíle v oblasti uměleckého rozvoje na úrovni základních škol.

- * Studenti se učí používat obraz, jazyk, hudbu, divadlo a pohyb k vyjádření pocitů a zkušeností a k vzájemné komunikaci.
- * Učí se uvažovat o své práci a práci ostatních.
- * Osvojují si znalosti k uznání různých stránek uměleckého dědictví.

Ministerstvo školství, kultury a vědy požádalo v roce 2013 Radu pro kulturu a Radu pro vzdělávání o doporučení, jak nejlépe podpořit školy a kulturní instituce v poskytování kvalitního uměleckého vzdělávání a v rozvíjení aktivit a programů, které budou odpovídat výše uvedeným základním cílům. Na základě těchto doporučení

a dalších analýz Ministerstvo ve spolupráci s místními správami, Fondem pro kulturní participaci a Národním znalostním centrem pro kulturní vzdělávání a amatérské umění vyvinulo politiku, v rámci níž není umělecké vzdělávání příležitostnou aktivitou nabízenou školám kulturními aktéry, ale naopak je strukturně zahrnuto do plánů a vizí týkajících se vzdělávání v jednotlivých školách a do procesu učení jejich žáků.

Program kvalitního kulturního vzdělávání podporuje větší propojenost jednotlivých nabídek vzdělávacích aktivit. Také umožňuje měřit dosažený výsledek Programu. Ministryně školství, kultury a vědy Jet Bussemakerová prohlásila při ustavující konferenci Programu v Rotterdamu 13. června 2016 následující:

„Dobré kulturní vzdělávání umožní dětem setkat se s krásou a také jinakostí. Vyzývá je k osvojení tvořivých a nezvyklých postupů a také flexibilního a otevřeného uvažování. Stručně řečeno, dobré umělecké vzdělávání nabízí „výchozí kvalifikaci“ pro inspirativní, smysluplný a úspěšný život. Mým cílem je zajistit, aby všechny děti využily této výchozí kvalifikace.

Ve své knize *Ne pro zisk* (Not for Profit) americká filozofka Martha Nussbaumová upozorňuje na to, že umění a kultura nám poskytují příležitost vidět svět očima druhých lidí. To nám pomáhá žít se do kůže někoho jiného a podívat se na sebe novými očima.

V dnešní době jde o extrémně důležitou vlastnost. Schopnost mírového soužití i schopnost uplatnit se na trhu práce a v oblastech stále více vyžadujících kreativitu, flexibilitu a schopnost inovace jsou čím dál důležitější.“

Základními prvky Programu kvalitního kulturního vzdělávání jsou:

- * Rozvoj dotačního programu, známého jako „Kvalitní kulturní vzdělávání“. Tento dotační program Fondu pro kulturní participaci umožnil kulturním institucím z padesáti čtyř nizozemských provincií, krajů a měst žádat o čtyřletý grant (2013–2016). Program poskytuje dotace za předpokladu, že obce a provincie se budou odpovídající částkou podílet na financování zbylých nákladů. Obce a provincie samy nemohou žádat o grant, jen nominují konkrétní kulturní instituce. Lze žádat minimálně o 90 tis. eur (45 tis. poskytne obec nebo provincie a 45 tis. vláda). Žádosti jsou posuzovány Fondem pro kulturní participaci. Pro regionální programy založené na kofinancování je vyhrazený roční rozpočet 20 mil. eur (10 mil. eur od Fondu pro kulturní participaci a 10 mil. eur od obcí a provincií). Regionální programy podporují školy a kulturní aktéry ve vzájemné spolupráci a uskutečňování uměleckých kulturních aktivit (jako hodiny hudební výchovy, činnosti v oblasti divadla, tance a kulturního dědictví a interdisciplinární aktivity), které jsou zahrnuty do průběžného učebního procesu.
- * Resort školství má pro umělecké vzdělávání ročně k dispozici rozpočet 18 mil. eur. Školy mohou použít tento rozpočet (11,5 eur na žáka ročně) v rámci regionálních programů anebo k podpoře soudržnosti umělecky zaměřených předmětů a k zajištění základních cílů Programu (viz výše).
- * Fond pro kulturní participaci spolupracuje s Národním znalostním centrem pro kulturní vzdělávání a amatérské umění, které má bohaté informace a znalosti týkající se uměleckého vzdělávání a amatérské tvorby. Národní znalostní centrum pro kulturní vzdělávání a amatérské umění spolupracuje na ustavení národního monitorovacího systému a distribuci směrnic pro školy a kulturní instituce se sítí školních kulturních koordinátorů, učitelů, školitelů a jednotlivců s kombinovanými funkcemi a také prostřednictvím stránky www.lkca.nl/cultuuronderwijs.

- * Rámcový národní vzdělávací plán pro uměleckou oblast v základním školství byl ustanoven v červnu 2014, v předchozím období byl připravován týmem vedeným Národním ústavem pro rozvoj učebních osnov. Proces přípravy začal představením nápadů široké skupině zástupců (ředitelů, školních manažerů a členů školních rad, školitelů kulturních koordinátorů, kulturních koučů, učitelů z učitelských vzdělávacích ústavů, a pracovníků kulturních institucí). Nizozemské školy mají významnou autonomii ve vytváření vlastního vzdělávacího programu, se kterou počítal také vzdělávací rámec pro uměleckou oblast, který školám nabízí spíše směrnici a návod, než povinné opatření. Tento rámec a učební postupy jsou k dispozici (v nizozemštině) na www.kunstzinnigeorientatie.slo.nl.
- * Ministerstvo školství, kultury a vědy určilo, že všechna muzea, divadla, orchestry a další kulturní instituce, které jsou příjemci státních dotací musí nabízet programy s aktivitami podporujícími umělecké vzdělávání.

Kultura

Ke kterým dovednostem se tento příklad dobré praxe vztahuje?

- * Produkce a tvorba
- * Percepce / analyzování
- * Reflexe umění a kultury (produkce společně s percepcí)

Ke kterým aspektům kultury se tento příklad dobré praxe vztahuje?

- * Umění (např. vizuální umění, hudba, tanec, literatura, drama)
- * Užité umění a design (např. dekorativní umění, architektura, móda)
- * Média (např. film, televize, noviny, internet)
- * Dědictví, historie a tradice (např. tkaní, řezbářství, šperkařství, náboženské tradice, vypravěčství)
- * Subkultury a odlišné kultury (např. hip-hopová kultura, romská kultura, urbánní kultura, kultury imigrantů)
- * Interdisciplinarita: příspěvek umění a kultury k dalším tématům a oblastem (např. životní prostředí, společenské klima, sociální inkluze, zdraví, aktivní životní styl, sport)

Cílové skupiny

- * Děti a mládež
- * Organizace (nevládní neziskové organizace, soukromé společnosti a obchody, kreativní průmysly, podnikatelé, zastupitelé, atd.)

Popis

- * Školy základního vzdělávacího stupně a kulturní instituce
- * Představitelé obecní a krajské správy

Cíle

Obecné poslání a cíle

Program:

- * Umožňuje zhodnotit, jestli jsou dosaženy základní národní cíle umělecké orientace v dané oblasti.

- * Podporuje uplatňování průběžného procesu učení v uměleckém vzdělávání ve školách.
- * Podporuje učitele v udržování a prohlubování svých schopností v oblasti uměleckého vzdělávání.
- * Podporuje kulturní instituce v následování politiky zaměřené na vzdělávání a účast mládeže v kultuře a ve vytváření školních akcí a programů, které jsou zaměřeny na základní cíle umělecké orientace v dané oblasti.

Co umožní tato praxe zlepšit cílovým skupinám?

Program kvalitního kulturního vzdělávání usiluje o zajištění toho, aby se vysoce kvalitní umělecké vzdělávání stalo přirozenou součástí vzdělávacích plánů základního vzdělávání.

Klíčová aktéři

Z jaké oblasti pocházejí lidé, kteří zodpovídají za tento příklad dobré praxe?

Školy, kulturní instituce (všechny oblasti od hudby, přes kulturní dědictví po media) a místní a státní správa

Formální vzdělávací systém a školy

Vztahuje se tento příklad dobré praxe nějak k systému formálního vzdělávání?

Ano

Pokud je tento příklad dobré praxe napojen na formální vzdělávací systém, jak se vztahuje ke školnímu vzdělávacímu programu?

Kulturnímu vzdělávání se vláda věnuje již delší dobu, což v posledních letech vedlo také ke zlepšení podmínek uměleckého vzdělávání. Školy a kulturní instituce častěji spolupracují, nabídka kulturních institucí lépe koresponduje s potřebami škol, které si rovněž osvojily plány pro kulturní vzdělávání, a řada škol také zaměstnala vlastní kulturní koordinátory.

Přes tyto slibné výsledky je zde stále prostor ke zlepšování způsobů výuky umění. Program kvalitního kulturního vzdělávání usiluje o zajištění toho, aby se vysoce kvalitní umělecké vzdělávání stalo přirozenou součástí vzdělávacích plánů základního vzdělávání.

V dubnu 2015 předložila evaluační komise výsledky svého zhodnocení pokroku regionálních programů. Zjistila, že Program sice směřuje správným směrem, aby však měl dopad na všechny školy, potřebuje dlouhodobou koncepci (do roku 2023). Komise také zdůraznila význam školních rad při osvojování vysoce kvalitního uměleckého vzdělávání. V roce 2016 uskutečnil Školní inspekce dotazníkové šetření zaměřené na kvalitu vzdělávání v umělecky zaměřených předmětech.

Pokud jsou do příkladu zapojeny školy, je základem jejich zapojení psaný / formální dokument (ŠVP)?

Viz text výše nebo v Cílech.

Informace

Zdroje

Veřejné finance

Organizace a vedení

Ministerstvo školství, kultury a vědy vede koordinační orgán, ve kterém jsou vedle Fondu pro kulturní participaci zastoupeny také další organizace včetně Školní inspekce, Národního znalostního centra pro kulturní vzdělávání a amatérské umění, Svazu nizozemských obcí (Vereniging van Nederlandse Gemeenten), Národního ústavu pro rozvoj učebních osnov a Svazu nizozemských rad základních škol (PO-raad). Dotační program je v kompetenci Fondu pro kulturní participaci.

Iniciativa

* **Politici, veřejná správa, tvůrci politik, vláda**

Web

www.cultuureducatiemetkwaliteit.nl (nizozemsky)

www.cultuurparticipatie.nl/english (anglicky)

www.lkca.nl (anglicky)

<http://www.lkca.nl/cultuuronderwijs> (nizozemsky)

Doporučení

1. Považujte kulturní povědomí a vyjádření za zásadní prvek formálního vzdělávání dětí.
2. Nepovažujte kulturní aktivity během školního vyučování za něco nahodilého, naopak je zahrňte do průběžného procesu učení.
3. Ustavte takový strategický rámec, který zahrne rozmanité národní a místní nástroje.
4. Zvolte si dlouhodobou a soustavnou koncepci, v rámci které budou zástupci z oblasti vzdělávání a kultury aktivně spolupracovat.
5. Svoje aktivity průběžně sledujte a vyhodnocujte.

DOSTUPNÁ KULTURA

Obecné informace

Trvání

Program byl zahájen v lednu 2015, některé aktivity jako „Muzeum za 1 zł“ nebo „Listopad zdarma“ začaly už v roce 2013. Program jako celek, včetně dalších doprovodných akcí, začal fungovat od poloviny roku 2015.

Popis

Program Dostupná kultura byl vytvořen Ministerstvem kultury a národního dědictví a zahrnuje aktivity, které pomáhají zmenšovat překážky (zejména finanční) v přístupu ke kultuře.

- * „Navštív muzeum za 1 zł“ – řada institucí v celé zemi nabízí dětem (do 16 let) prohlídku za symbolické vstupné.
- * „Listopad zdarma“ – polské královské rezidence jsou po celý měsíc přístupné zdarma a v muzeích probíhá doprovodný program pro děti a mládež.
- * „Národní muzea za korunu“ – děti, mládež a studenti do 26 let mohou navštívit stále sbírky národních muzeí ve Varšavě, Krakově, Vratislavi, Štětíně, Poznani, Gdaňsku a jinde za 1 zł.
- * „Doprovodný program v muzeích“ – každý rok se konají na sedmnácti místech přibližně čtyři tisíce doprovodných aktivit financovaných Ministerstvem. Programy jsou určeny žákům základních a středních škol, případně také předškolákům. Jednotlivá témata odpovídají profilu muzeí a jsou přizpůsobena jednotlivým věkovým skupinám a také – v případě handicapovaných – možnostem účastníků.
- * „Dostupná kultura na internetu“ – je určena všem členům společnosti a zvláště lidem, kteří se z různých (finančních, zdravotních) důvodů nemohou plně účastnit kulturního dění. Národní audiovizuální ústav vytvořil Ninatéku, první multimediální knihovnu svého druhu v Polsku. Obsahuje více než sedm tisíc audiovizuálních pramenů, které poskytují výborný úvod do světa médií, filmu, animace, umění a kultury (200 koncertů, 370 záznamů přenosů, 160 animovaných filmů, 800 dokumentů, 50 záznamů představení a 35 celovečerních hraných filmů). Většina materiálů je po registraci dostupná kompletně zdarma. Obsluha stránky je plně přizpůsobena lidem s handicapem, používá speciální čtecí program a je také upravena pro použití ve vysokém barevném kontrastu obrazovky.
- * „Dostupná kultura ve velkém“ – 262 muzeí, 40 kin, 22 divadel, 32 galerií, 3 koncertní haly a 3 operní domy tvoří celkem 367 kulturních institucí programu Dostupná kultura, které uznávají Velkou rodinnou kartu, která je součástí celostátního systému slev pro rodiny s nejméně třemi dětmi bez ohledu na příjem a která je vydávána zdarma každému členovi této rodiny.
- * „Dostupná kultura v kinech“ – do konce roku 2015 stály vstupenky na vybrané polské filmy ve 35 kinech 10 zł. Díky této slevě se široké publikum mohlo seznámit s polskou filmovou tvorbou. Výše vstupného je totiž jednou z hlavních překážek v dostupnosti kin. Projektu se účastnili sítě kin a filmoví distributoři.

- * Grantový program Dostupná kultura podporuje projekty zprostředkovávající přístup ke kultuře a přispívající k sociálnímu začleňování prostřednictvím pořádání kulturních událostí, aktivit mimo vlastní sídla, tematickými výlety a tvůrčími dílnami.
- * „Kultura dostupná seniorům“ (podzim 2015) a „Kultura dostupná v létě“ – představují nejnovější činnosti Programu.
- * Opatření a program kulturní politiky.

Proč je tento příklad důležitý?

Program Dostupná kultura zahrnuje řadu aktivit usnadňujících přístup k umění a kultuře, a proto je velmi důležitý pro kulturní rozvoj celé společnosti. Program pomáhá překonat finanční překážky v dostupnosti kulturních služeb, a proto je kontakt s uměním a kulturou pro Poláky něčím běžnějším a oblíbenějším. Díky dostupnosti a přitažlivosti doprovodných programů v muzeích se školáci začali více zajímat o specifické oblasti vědy. Mohou se tak rovněž lépe seznámit s uměním a také rozvíjet své kritické myšlení a sociální schopnosti. Také lidé s handicapem získali prostřednictvím internetových zdrojů možnost neomezeného přístupu ke kultuře. Dotační program je zaměřený na podporu rozmanitých projektů neziskových nebo soukromých organizací, nadací, spolků a dalších zúčastněných stran. Mohou předvést svou kreativitu a vynalézavost při rozvíjení činností, které usnadní přístup ke kultuře těm, kterým hrozí riziko vyloučení. Dostupná kultura zahrnuje celou společnost a motivuje a podporuje občany k účasti v kulturním dění.

Klíčová kompetence

Jak se tento příklad dobré praxe vztahuje a přispívá ke „Klíčové kompetenci kulturní povědomí a vyjádření“?

Usnadnění přístupu ke kultuře skoro ve všech společenských souvislostech přispěje ke zvýšení počtu aktivních účastníků kulturního dění. Snížení finančních překážek a atraktivnější určité části kulturní nabídky (zprístupněním online zdrojů, zajímavými muzejními lektorskými programy, úpravami pro handicapované) napomůže k zvýšení zájmu o kulturu a umění v Polsku. Výsledkem jsou aktivní a sebevědomí účastníci uměleckých a kulturních aktivit, kteří pravidelně využívají nabízených možností.

Kultura

Ke kterým dovednostem se tento příklad dobré praxe vztahuje?

- * Produkce a tvorba
- * Percepce / analyzování
- * Reflexe umění a kultury (produkce společně s percepcí)

Ke kterým aspektům kultury se tento příklad dobré praxe vztahuje?

- * Umění (např. vizuální umění, hudba, tanec, literatura, drama)
- * Užité umění a design (např. dekorativní umění, architektura, móda)
- * Média (např. film, televize, noviny, internet)
- * Dědictví, historie a tradice (např. tkání, řezbářství, šperkařství, náboženské tradice, vypravěčství)
- * Subkultury a odlišné kultury (např. hip-hopová kultura, romská kultura, urbánní kultura, kultury imigrantů)
- * Interdisciplinarita: příspěvek umění a kultury k dalším tématům a oblastem (např. životní prostředí, společenské klima, sociální inkluze, zdraví, aktivní životní styl, sport)

Cílové skupiny

- * Děti a mládež
- * Rodiče a rodiny
- * Senioři
- * Organizace (nevládní neziskové organizace, soukromé společnosti a obchody, kreativní průmysly, podnikatelé, zastupitelé, atd.)
- * Ostatní

Popis

Program je určený všem (dětem, dospělým, seniorům, handicapovaným), zaměřuje se zejména na nízkopříjmové sociální skupiny.

Cíle

Obecné poslání a cíle

Program má především zesílit iniciativy vedoucí k překonání překážek v dostupnosti kultury, rozšířit jejich rozsah a také zvýšit účast v kulturním a uměleckém dění. Dostupná kultura zlepšuje a rozvíjí vzdělávací programy pro mládež, posiluje vědomí kulturní identity, podporuje otevřenost k používání moderních technologií a inovativních metod, zvyšuje úroveň uměleckých a tvůrčích schopností v celé společnosti, podporuje práce spojené s kulturním vzděláváním, které jsou důležité při rozvoji společenského kapitálu a usnadňuje širší účast v kultuře a začleňování dětí a mládeže, seniorů, handicapovaných a skupin ohrožených sociálním vyloučením.

Co umožní tato praxe zlepšit cílovým skupinám?

✓ Dovednosti

- * Účinné shromažďování, analýza a syntéza uměleckých a kulturních výsledků a jevů, schopnost zlepšit a prohloubit osobní rozvoj prostřednictvím sebevědomé účasti v kulturním dění.
- * Schopnost zprostředkovat přístupným způsobem výsledky pozorování vlastního rozvoje během účasti v programu.
- * Schopnost umět používat informační a komunikační technologie (podporující dovednosti shromažďovat informace z různých zdrojů, kriticky je vyhodnocovat, zpracovávat, zprostředkovávat a účinně je využívat).

✓ Znalosti

- * Sebevědomý a kritický vztah k umění a kultuře, který umožňuje účast v debatě o stavu státu, o dějinách a obecně o lidské situaci ve světě.
- * Rozsáhlá znalost umění, kultury, dějin a kulturního dědictví spojená s programem Dostupná kultura, stejně jako rozvíjení této znalosti a jejího významu pro rozvoj lidského poznání.

✓ Postoje

- * Vědomí důležitosti kulturního dědictví.
- * Vědomý a sebekritický přístup k účasti v kultuře a porozumění a vnímání potřeby vlastního rozvoje prostřednictvím účasti v kulturním dění.

Klíčové aktéři

Z jaké oblasti pocházejí lidé, kteří zodpovídají za tento příklad dobré praxe?

- * Ministerstvo kultury a národního dědictví
- * Národní kulturní centrum

- * Národní audiovizuální ústav
- * Muzea, kina a další kulturní instituce

Formální vzdělávací systém a školy

Vztahuje se tento příklad dobré praxe nějak k systému formálního vzdělávání?

Muzejní lektorské programy jsou zaměřeny na předškolní děti, školní žáky a mládež. Jsou přímo spojeny se základním vzdělávacím programem a také mimoškolním vzděláváním. Jednotlivé aktivity jsou přizpůsobeny přímo věku účastníků. Programy pro děti se zaměřují na učení se hrou, zatímco programy pro starší věkové skupiny uplatňují různé vzdělávací metody včetně použití tabletů a počítačových prezentací. Všechny lektorské programy jsou interaktivní a zahrnují tvořivé dílny.

Pokud je tento příklad dobré praxe napojen na formální vzdělávací systém, jak se vztahuje ke školnímu vzdělávacímu programu?

Všechny muzejní lektorské programy důsledně odpovídají základnímu vzdělávacímu programu předškolního vzdělávání a všeobecnému vzdělávání základního a středního stupně podle nařízení Ministerstva národního vzdělávání.

Informace

Zdroje

Program je financován Ministerstvem kultury a národního dědictví.

Organizace a vedení

- * Veřejná správa, kombinované vedení

Iniciativa

- * Politici, veřejná správa, tvůrci politik, vláda

Web

www.mkidn.gov.pl/strona-glowna/kultura-i-dziedzictwo/kultura-dostepna.php (polsky, anglicky)

www.kulturadostepna.pl (polsky)

www.ninateka.pl (polsky)

Doporučení

- * Uspodněte přístup ke kulturním institucím celé společnosti, věnujte náležitou pozornost nízkopříjmovým skupinám odstraněním finančních překážek.
- * Zapojte seniory do kulturních aktivit uzpůsobením akcí, výstav, či projektů jejich potřebám.
- * Uspodněte přístup ke kulturním událostem prostřednictvím online nástrojů (jakým je např. portál www.kulturadostepna.pl).
- * Podpořte mládež a děti v účasti v kulturním dění nabídkou atraktivních muzejních lektorských programů.
- * Zvyšte kulturní povědomí veřejnosti.
- * Učte kritickému myšlení.
- * Zvyšte kontakt s měnícím prostřednictvím dílen, internetových diskusí a přednášek.
- * Zajistěte sociální začleňování.

ŠPANĚLSKO

PROGRAM MUS-E – INKLUZIVNÍ VZDĚLÁVÁNÍ PROSTŘEDNICTVÍM UMĚNÍ

Obecné informace

Workshop během celého roku.

Popis

Do projektu je zapojeno deset autonomních oblastí: Valencie, Andalusie, Navarra, Extremadura, Katalánsko, Galicie, Kastilie-La Mancha, Murcie, Baskicko, Kanárské ostrovy, Madrid; a dvě autonomní města Ceuta a Melilla.

Program je rozvíjen prostřednictvím workshopů (divadlo, tanec, hudba, výtvarné umění, cirkus, bojová umění, jóga, kouzelnictví) vedených profesionálními umělci z různých kultur, kteří spolupracují s učiteli během vyučování.

- * Opatření a program kulturní politiky
- * Projekt
- * Infrastruktura (např. stavba, prostředí, virtuální platforma)
- * Ostatní

Proč je tento příklad důležitý?

Program posiluje sebevědomí studentů, kteří mají problém se sociální integrací.

Klíčová kompetence

Jak se tento příklad dobré praxe vztahuje a přispívá ke „Klíčové kompetenci kulturní povědomí a vyjádření“?

Program podporuje znalost, porozumění a uznání různých forem kulturního a uměleckého vyjádření stejně jako schopnost vnímat je kriticky, ale zároveň otevřeně a s respektem a také jako zdroj osobního obohacení a potěšení.

Kultura

Ke kterým dovednostem se tento příklad dobré praxe vztahuje?

- * Produkce a tvorba
- * Percepce / analyzování
- * Reflexe umění a kultury (produkce společně s percepcí)

Ke kterým aspektům kultury se tento příklad dobré praxe vztahuje?

- * Umění (např. vizuální umění, hudba, tanec, literatura, drama)
- * Užité umění a design (např. dekorativní umění, architektura, móda)
- * Média (např. film, televize, noviny, internet)
- * Dědictví, historie a tradice (např. tkaní, řezbářství, šperkařství, náboženské tradice, vypravěčství)

- * Subkultury a odlišné kultury (např. hip-hopová kultura, romská kultura, urbánní kultura, kultury imigrantů)

Cílové skupiny

- * Děti a mládež
- * Rodiče a rodina
- * Senioři

Popis

- * Různé skupiny v základním a středním vzdělávacím stupni (od 6 do 16 let) s problémy se sociální integrací

Cíle

Obecné poslání a cíle

- * Posílení sebedůvěry žáků
- * Zaměření tvořivosti správným směrem
- * Poskytnutí prostředků k plnoprávné účasti ve školním a společenském dění

Co umožní tato praxe zlepšit cílovým skupinám?

✓ Dovednosti:

Projekt podporuje rozvoj výrazové složky estetických schopností a tvořivosti a ovládnutí těchto dovedností v různých uměleckých a kulturních kódech tak, aby byli účastníci programu schopni používat je jako prostředek komunikace a osobního vyjádření.

✓ Znalosti:

Čtení a psaní, mluvení a tvoření.

✓ Postoje

Zlepšení kulturního povědomí a vyjádření dětí.

Klíčoví aktéři

Z jaké oblasti pocházejí lidé, kteří zodpovídají za tento příklad dobré praxe?

Hlavními zúčastněnými stranami jsou:

- * školní komunita
- * Nadace Yehudi Menuhina

Formální vzdělávací systém a školy

Vztahuje se tento příklad dobré praxe nějak k systému formálního vzdělávání?

Ne

Pokud je tento příklad dobré praxe napojen na formální vzdělávací systém, jak se vztahuje ke školnímu vzdělávacímu programu?

Tento projekt rozvíjí povinné předměty.

Pokud jsou do příkladu zapojeny školy, je základem jejich zapojení psaný / formální dokument (ŠVP)?

Ne

Informace

Zdroje

Školy využívají vlastní zdroje k uskutečnění projektu, přijímají také ekonomickou podporu od nadace Yehudi Menuhina, která uzavřela dohodu s Ministerstvem školství, kultury a sportu a resorty v oblasti školství zúčastněných autonomních oblastí.

Organizace a vedení

- * Veřejná správa a soukromý sektor

Iniciativa

- * Jedna organizace (formální skupina nebo organizace)
- * Sdílení odpovědností: více než jedna organizace (partnerství formálních skupin a organizací)

Web

<http://fundacionyehudimenuhin.org/programas/mus-e/> (španělsky)

Doporučení

Uskutečňte v praxi projekt, který v rámci formálního vzdělávání zahrne nejen učební standardy vzdělávacího programu, ale i rozdílné aspekty uměleckého a kulturního vzdělávání a vyjádření. Tyto projekty musí být navrženy tak, aby podpořily tvořivost a schopnost vyjadřovat se a komunikovat prostřednictvím uměleckých a kulturních kódů a také podpořily aktivní účast dětí a mládeže na společenském dění.

INICIATIVA KREATIVNÍ ŠKOLY

Obecné informace

Trvání

Od roku 2008.

Popis

Projekty kreativních škol umožňují, aby s žáky přímo ve školách a vždy na základě školního vzdělávacího programu pracovali profesionálové z oblasti kultury (spisovatelka, umělec, muzejní pedagog). Žáci se například setkají se spisovatelem, diskutují o textech a přemýšlejí o literatuře. Učitelé vidí, že setkání vede k vyššímu zájmu žáků o čtení, častějším návštěvám knihoven a většímu nadšení pro literaturu.

* Opatření a program kulturní politiky

Proč je tento příklad důležitý?

Zapojuje profesionální kulturní pracovníky do procesu učení všech dětí ve škole a poskytuje jiný pohled na předmět výuky prostřednictvím estetického vzdělávacího procesu. Děti se učí vyjadřovat svou osobnost a své znalosti různým způsobem, např. tancem, hudbou a uměním.

Klíčová kompetence

Jak se tento příklad dobré praxe vztahuje a přispívá ke „Klíčové kompetenci kulturní povědomí a vyjádření“?

Iniciativa prostřednictvím kultury zahrnuje vzdělávání v různých předmětech a zahrnuje dětské sebe-vyjádřování pomocí kultury a umění.

Kultura

Ke kterým dovednostem se tento příklad dobré praxe vztahuje?

- * **Produkce a tvorba:**
Žáci jsou podporováni v tom, aby se vyjadřovali rozmanitými způsoby.
- * **Percepce / analyzování:**
Žáci se seznamují s různými způsoby porozumění světu.
- * **Reflexe umění a kultury (produkce společně s percepcí):**
Toto je důležitý cíl této iniciativy.

Ke kterým aspektům kultury se tento příklad dobré praxe vztahuje?

- * **Umění (např. vizuální umění, hudba, tanec, literatura, drama)**
- * **Užité umění a design (např. dekorativní umění, architektura, móda)**
- * **Média (např. film, televize, noviny, internet)**
- * **Dědictví, historie a tradice (např. tkání, vyřezávání dřeva, výroba šperků, náboženské tradice, vypravěčství)**

- * **Interdisciplinarita: příspěvek umění a kultury k dalším tématům a oblastem (např. životní prostředí, společenské klima, sociální začleňování, zdraví, aktivní životní styl, sport)**

Jelikož program zahrnuje profesionální kulturní pracovníky a instituce, může obsahovat různé aspekty kultury.

Cílové skupiny

- * Děti a mládež
- * Organizace (nevládní neziskové organizace, soukromé společnosti a obchody, kreativní průmysly, podnikatelé, zastupitelé, atd.)

Popis

Žáci ve školách a profesionální pracovníci z různých oborů a oblastí kultury.

Cíle

Obecné posláním a cíle

Posílit spolupráci mezi školami a oblastí profesionální kultury, stejně jako podpořit právo všech dětí na kulturu a na vlastní tvořivý projev.

Co umožní tato praxe zlepšit cílovým skupinám?

✓ Dovednosti

Vyjádřování se různými způsoby.

✓ Znalosti

Výuka odlišnými způsoby může být lepší pro ty školáky, kterým učení tradičními metodami příliš nevyhovuje.

✓ Postoje

Porozumění různým perspektivám.

Klíčovní aktéři

Z jaké oblasti pocházejí lidé, kteří zodpovídají za tento příklad dobré praxe?

Školy, děti, mládež, kulturní organizace, muzea, divadla, operní domy, kulturní profesionálové, učitelé.

Formální vzdělávací systém a školy

Vztahuje se tento příklad dobré praxe nějak k systému formálního vzdělávání?

Ano

Pokud je tento příklad dobré praxe napojen na formální vzdělávací systém, jak se vztahuje ke školnímu vzdělávacímu programu?

Program musí mít základ ve školním vzdělávacím programu.

Pokud jsou do příkladu zapojeny školy, je základem jejich zapojení psaný / formální dokument (ŠVP)?

Ano

Informace

Zdroje

Zhruba 185 milionů švédských korun.

Organizace a vedení

* Veřejná správa

Iniciativa

* Politici, veřejná správa, tvůrci politik, vláda

Web

www.kulturradet.se (švédsky, anglicky)

Doporučení

Integrováním kultury do škol je zajištěno, že se dostane ke všem dětem. Estetické vzdělání může zlepšit výsledky rovněž v jiných předmětech. Návštěvy umělců ve školách zajišťují, že všechny děti využijí výhody svého práva na přístup ke kultuře.

REDAKČNÍ POZNÁMKA

Tato publikace byla sestavena ze Shrnutí Příručky k tématu kulturního povědomí a vyjádření, zkráceného o poslední část, obsahující stručný přehled závěrů a doporučení. Místo ní publikujeme celou čtvrtou kapitolou Příručky, která obsahuje podrobnější přehled doporučení, a výběr třinácti příkladů dobré praxe.

Shrnutí přeložilo Samostatné oddělení EU Ministerstva kultury. Tento překlad, původně zveřejněný na stránkách Ministerstva kultury,¹⁶ jsme upravili tak, aby korespondoval s českým zněním dalších částí příručky. Příklady dobrých praxí z Finska, Francie, Irska, Nizozemska, Polska a Španělska přeložil Martin Bernátek, ostatní části přeložila pro Útvar koncepcí a metodiky NIPOS Mariana Bernasová. Za redakci celého dokumentu odpovídá Útvar koncepcí a metodiky NIPOS.

Anglický výraz „key competence“ byl oficiálně přeložen (viz pozn. 1) jako „klíčová schopnost“. V této publikaci se ovšem přikláníme k překladu „klíčová kompetence“, který je již součástí zavedeného úzu v oblasti vzdělávání a který je také v tomto znění zahrnut mimo jiné do výzev Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání.

V českém překladu je také zdůrazněna odlišnost mezi „celoživotní učení“ (lifelong learning) jako dlouhodobým, ne nutně formalizovaným procesem, a „vzděláváním“ (education), které označuje systém a strukturální rámec učení.

Ve strategických dokumentech EU obvyklé pojmy „policy“ a „policy makers“ překládáme převážně jako „politika“ a „tvůrce politik“ (které v souladu s originálem odlišujeme od „politiků“), méně často jako „strategie“, „politická opatření“. V souvislosti s konkrétní resortní strategií používáme spojení „kulturní/vzdělávací... politika“. Touto volbou a zohledněním „politických“, „strategických“ i „tvůrčích“ konotací pojmu „policy“ chceme zdůraznit, že jde o navrhování a vytváření komplexních strategických opatření na úrovni expertních skupin a legislativní a výkonné moci, než o politické a mocenské jednání v úzkém – parlamentaristickém –, i v širokém – občanském – pojetí. Věříme, že z významového kontextu i celé příručky je patrné, že tyto strategie jsou formulovány v politickém rámci, mají politický rozměr a reálný, politickou mocí garantovaný účinek.

Klíčový pojem „good practice“ chápeme široce jako „dobrou praxi“. Toto pojetí upřednostňujeme před možným a v češtině používaným překladem „osvědčené postupy“, neboť publikace zahrnuje široké spektrum vskutku praktikovaných postupů, metod, systémových opatření a programů. Právě tvorba politických strategií a dobrá praxe jsou základními koncepty, kterými lze uchopit smysl shrnutých návrhů i celé příručky. Zde představená doporučení si lze rovněž vyložit jako návrhy pro dobrou politiku a tvořivou praxi. Jejich vztah je pro rozvoj klíčových kompetencí (nejen) kulturního povědomí a vyjádření naprosto zásadní.

Českým čtenářkám a čtenářům předkládáme na jedné straně obecná doporučení, na straně druhé jednotlivé příklady z praxe. Jde o spojené oblasti: doporučení byla formulována na základě konkrétních příkladů, které zase souvisejí s principy a stra-

¹⁶ Viz <https://www.mkcr.cz/prirucka-k-tematu-kulturniho-povedomi-a-vyjadreni-1175.html>.

tegiemi, často obecně definovanými na národní a evropské úrovni. Proto věříme, že tato příručka bude inspirovat představitele veřejné správy, politiky a kulturní vzdělávací organizace nejen k promýšlení nových způsobů podpory kultury a umění a s nimi souvisejícího vzdělávání, ale také ke vzájemné spolupráci.

Zájemci o celou příručku si mohou bezplatně stáhnout a prostudovat anglický originál v knihovně EU:

* <http://bookshop.europa.eu/en/cultural-awareness-and-expression-handbook--pbNC0116126/related/?PublicationKey=NC0116126 & CatalogCategoryID=u9o-KABstIEwAAAEjboUY4e5K>.

Chcete-li získat více informací, prosím, kontaktujte:

Evropská komise

Generální ředitelství pro vzdělávání a kulturu

Ředitelství D – Kultura a tvořivost

Oddělení D1 – Kulturní rozmanitost a inovace

http://ec.europa.eu/culture/index_en.htm

E-mail: EAC-UNITE-D1@ec.europa.eu

(Pro informace o tvorbě Příručky a jejím uplatnění na evropské úrovni)

Národní informační a poradenské středisko pro kulturu

Útvar koncepcí a metodiky

www.nipos-mk.cz

e-mail: nipos@nipos-mk.cz

(Pro informace o české účasti na tvorbě příručky a jejím uplatnění v ČR)

PŘÍRUČKA K TÉMATU KULTURNÍHO POVĚDOMÍ A VYJÁDŘENÍ: VYBRANÉ ČÁSTI

Vydalo Národní informační a poradenské středisko pro kulturu (NIPOS),
Fügnerovo náměstí 1866/5, 120 21 Praha 2,
v roce 2016.

Redakce • Útvar koncepcí a metodiky NIPOS
Grafická úprava a sazba • Martin Krupa

Vytiskla Nová tiskárna Pelhřimov spol. s.r.o.
Náklad 300 kusů

První vydání

Publikace je zveřejněna rovněž na stránkách www.nipos-mk.cz.

Tuto neprodejnou publikaci lze šířit pouze jako celek pro potřeby informace a propagace.

This document has been prepared for the European Commission; however, it reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

©NIPOS (Národní informační a poradenské středisko pro kulturu)

ISBN 978-80-70-68-306-4

nipos

ISBN 978-80-70-68-306-4